

N:o 21 • 2013

Sukupuu

Perustettu
Helsingissä
14.11.1937

SUKUPUU

- VÄÄNÄSTEN SUKUSEURA RY:N JÄSENLEHTI

JULKAISIJA

Väänästen Sukuseura ry
Kotikatu 6 E 11
33710 Tampere
www.vaanastensukuseura.fi
vaanastensukuseura@suomi24.fi
[www.facebook.com/Väänästen sukuseura](https://www.facebook.com/Väänästen_sukuseura)

TOIMITUS

PÄÄTOIMITTAJA:

Pentti Väänänen

JULKAISUTOIMIKUNTA:

Riitta Mäkinen

Eeva-Riitta Piispanen toimitussihteeri

Annikki Vuoti

ULKOASU JA TAITTO:

Leena Ahtiainen, Siilinjärvi, 050 355 1249, leena.ahtiainen@gmail.com

PAINOPAIKKA:

Kopijyvä Oy, Kuopio

ISSN 1797-1780

SUKUSEURAN HALLITUS:

Pentti Väänänen, sukuseuran esimies, Tampere, 040 721 7605

Sinikka Aaltonen, sukuseuran varaesimies, Helsinki

Jari A. Väänänen, Kuopio

Marjatta Liljeström, Kauniainen

Pentti Väänänen, Oulu

Heikki Väänänen, Kuopio

Martti Väänänen, Siilinjärvi

Eeva-Riitta Piispanen, Helsinki

Mauno Väänänen, Kerava

Aki Väänänen, Kuopio

Outi Pyymäki, Tampere

SUKUSEURAN SIHTEERI:

Marjatta Liljeström, 040 504 3138, info@limarc.fi

SUKUSEURAN TALOUDENHOITAJA:

Outi Pyymäki, 050 344 7616

4	Esimiehen tervehdys	PENTTI VÄÄNÄNEN

ELÄMÄÄ ENTISTEN IMMEISTEN - SUKUTUTKIMUSTA JA MUISTELUA

5	Mirjan ja Pekan matkakertomuksia sukuseuduille
kesällä ja syksyllä 2012	MIRJA NIEMI
9	Lapsuuskotini Reittiöllä	MAIJA ULMANEN
11	Lottana saksalaisessa sotasairaалassa Kemissä 1944	PERTTI VÄÄNÄNEN

ETTÄ HOEJJETTAIS SITÄ LEIVISKEE - MERKILLEPANTAVIA VÄÄNÄSIÄ

30	Kunniajäsen Marjatta Väänänen 90 vuotta	RIITTA MÄKINEN
30	Saara Sallakorpi 100 v.: Sukuseura onnittelee	MARIA REUTER
31	Marja Linnove - muistokirjoitus	JENNI LINNOVE
34	O.P. Väänänen - muistokirjoitus	PENTTI VÄÄNÄNEN
35	Väänänen munkkina	AATU VÄÄNÄNEN

VÄÄNÄSTEN VEISTÄMÄÄ JA VÄÄNÄSISTÄ VEISTETTYÄ

38	Arkea ja juhlaa	MARJA LINNOVE
38	Näkymätön Viänänen	

KUJ JÄSENIÄ YHTEISEN PERREEN - SUKUSEURA TOIMII

39	Vuosikokous Oulussa	EEVA-RIITTA PIISPANEN
41	Sukukirja Reittiön Väänäsistä	PENTTI VÄÄNÄNEN
43	Sukututkimuksesta ja DNA:sta	MIRJA NIEMI
45	Mitä DNA-testien tulokset lopulta kertoivat?	PERTTI VÄÄNÄNEN
47	Stipendiaatit kiittävät	ANTTI VÄÄNÄNEN,
JUHAN ERNESTI VIHTORI
VÄÄNÄNEN JA
SAMPsa OTRONEN
52	Sukuseuran matka Venäjän Karjalaan	RIITTA MÄKINEN JA
PENTTI VÄÄNÄNEN

SUKUSEURAN HALLITUS TIEDOTTAA

Takakansi

Kutsu sukuseuran vuosikokoukseen Helsinkiin	PENTTI VÄÄNÄNEN
Kutsu sukujuhlaan ja sukkokoukseen Mikkeliin	PENTTI VÄÄNÄNEN
Opiskelijastipendit	PENTTI VÄÄNÄNEN
Reittiön Väänäset -sukukirjan ennakotilaukset
31.12.2013 mennessä	PENTTI VÄÄNÄNEN

ESIMIEHEN TERVEHDYS

Päättävä vuosi 2013 muistetaan lämpimästä ja kauniista kesästä sekä vakoilujupakoista. Sukuseuran päätapahtuma oli Laatokan ja Aunuksen Karjalan matka kesäkuun alussa. Tämän taas muistavat mukana olleet 50 henkeä yhtenä kesän kohokohdista. Moni matkalainen oli ensimmäistä kertaa isiensä tai lähisukulaistensa sodan aikaisilla jäljillä tai luovutetussa Karjalassa. Näkemämme taistelupaikat uhreineen muistuttavat aina itsenäisyytemme kovasta hinnasta.

Matkalla saimme ihailla myös Laatokan ja Äänisen aaltoja sekä karjalaisia kyliä kyläjuhlineen. Erityisen suuren arvon annamme kunniajäsenillemme Kalle Väänäselle (86 v) ja Kyösti Väänäselle (82 v), jotka pirteinä ja hyvävoimaisina osallistuivat Karjalan matkalle.

Matkalta palattuamme saimme lukea lehdestä kunniajäsenemme Oiva Pentti Väänäsen kuolemasta. Hän toimi sukuseuran esimiehenä ja pitkään sen taloudenhoitajana vakiinnuttaen hyvän taloudellisen pohjan sukuseuran toiminnalle. Niinpä sukuseura pystyi jälleen jakamaan opiskelija- ja sukututkijastipendejä edellisten vuosien tapaan.

Toinen suruviesti tuli Siilinjärveltä, kun saimme tiedon Pöljän Lassilan emännän, agronomi Marja Linnoven kuolemasta. Hän perheensä tavoin oli aktiivinen sukuseura-ihminen. Väänästen Sukuseura on pitänyt kaksi sukukokoustakin Lassilassa, yhdessä Pöljän Väänästen kantapaikoista. Marja Linnove haudattiin samana päivänä kuin oma Aune-äitini.

Iloinen merkkipäivä oli elokuun alussa arvostetun kunniajäsenemme, ministeri Marjatta Väänäsen 90-vuotissyntymäpäivä. Sukuseurojen Keskusliitto myönsi sukuseuramme esityksestä kultaisen ansiomitalin ministeri Marjatta Väänäselle. Toivotamme onnea kunniajäsenellemme.

Sukututkimustoimikunta ja muut sukuseuran jäsenet ovat keränneet tietoja Väänäsistä ja eri sukuhaaroista. Olemme julkaisseet kolme sukukirjaa ja vielä tänä vuonna

Vierelläni on Tere T. Tolvasen tekemä näköisveistos metsäteknikko Pentti Reino Väänäsestä tämän 50-vuotislahjaksi. Kuva on otettu kaimani valokuvien näyttelyssä Metsämuseo ja Metsätietokeskus Lustossa Punkaharjulla.

saamme painoon Nilsin Reittiön Väänäsiä käsittelevän sukukirjan. Sukuseura toivoo lisää tutkijoita ja tietojen kerääjiä, jotta saamme lisää sukukirjoja eri sukuhaaroista.

Vuosi 2014 on sukukokousvuosi. Sukujuhla ja -kokous järjestetään elokuun ensimmäisenä viikonloppuna Mikkeliissä. Tapah- tumasta kerrotaan tarkemmin kevään jäsen- kirjeessä.

Sukuseuran vuosikokous puolestaan pi- detään huhtikuun 5. päivänä 2014 Helsingis- sä. Vuosikokouksen kokouskutsu on lehden takakannessa.

Kiitän eri tapahtumien järjestelijöitä ja niihin osallistuneita Väänäs-sukuisten hy- väksi tehdystä vapaaehtoisesta sukuseura- työstä. Esitän myös lämpimät kiitokset tä- män lehden valmistumisesta Eeva-Riitta Piis- paselle ja julkaisutoimikunnalle sekä aineis- toa toimittaneille henkilöille, jotka vastaavat kirjoitustensa sisällöstä.

*Toivotan lehden lukijoille
Hyvää Joulua
ja*

Onnea Vuodelle 2014

Pentti Väänänen

Esimies

Kimon ruukinmuseo.

MIRJAN JA PEKAN MATKAKERTOMUKSIA SUKUSEUDUILLE KESÄLLÄ JA SYKSYLLÄ 2012

Ensimmäinen matkan teimme heinäkuussa 2012 Kimon ruukille Oravaisiin ja Vöyriin, Brita Sofia, o.s. Dufva, Väänäsen (1800-1855) esivanhempien seppä Pierre Paquetsson le Brunin, pitäjän suutari Pague Brunin, hänen tyttärensä Brita Paguesdotterin ja Britan puolison vasaraseppä Garl Andersson Forsmanin jäljille.

Matkustimme heinäkuussa mieheni kanssa Vöyriin ja osallistuimme Vöyri-päivien kiertoajeluun. Saimme Oravaisten Kimon ruukinmuseon hoitajalta henkilökohdallisen opastuksen ruukin museolla. Kimon ruukilla on ollut vasaraseppänä Pierre Paquetsson le Brun, joka on syntynyt n.1656 (Österby bruk) ja kuollut n.1723 Vöyrissä.

Suomeen vasaraseppä Pierre le Brun muutti Galtströmin ruukilta, joka on perustettu vuonna 1673. Pierre le Brun löytyy Galtströmin ruukin seurakunnan henkikirjoista 1679-1698. Suomen Brunien suku-yhdistyksen mukaan Pierre on ollut myös vasaraseppänä Eurassa sekä Kauttualla. Orisbergin ruukin henkikirjoista Pierre le Brun löytyy vuonna 1698 sekä vuosina 1704-1708. Vuodesta 1708 alkaen hän on ollut

vasaraseppänä Kimon ruukilla.

Myös Brita Sofia, o.s. Dufva, Väänäsen isoäidin Margareetta Carlsdotter Forsmanin isä vasaraseppä Carl Andersson Forsman ja tämän isä Ander Andersson Forsman olivat vasaraseppinä Kimon ruukilla.

Carl Forsmanin tontin pienoismalli.

Yllä olevan kuvan keskellä on Carl Andersson Forsmanin ja Brita Paguesdotter Brunin perheen asuintontti. Museonhoitajan mukaan tontilla vasemmalla oleva pienempi rakennus on Brita Paguesdotterin isän, pitäjänsuutarin Pague Brunin asunto.

Kirjoittaja ja Vasarasepän muistomerkki, Orisberg.

Kävimme myös Isossakyrössä. Orisbergin ruukin alueella sijaitsee Orisbergin kartano (nykyinen omistaja on Björkenheim-suku). Tämän Etelä-Pohjanmaan ainoan herraskartanon historia alkaa vuodesta 1676, jolloin sinne perustettiin ruukki. Ruukin toimintaa varten tehtiin patoamalla järvi. Orisbergin ruukin kappelin hautausmaalla oli vielä jäljellä vasarasepän hautamuistomerkki 1700-luvulta.

Ruotsin ja Suomen vallonirukeilla on kullekin ruukin ammattiryhmälle tyypillisiä työkaluja esittäviä hautamuistomerkkejä. Samanlaisia hautamuistomerkkejä tavataan myös Belgian vallonialueilla sekä Skotlannissa.

Orisbergin hautausmaalla on kaunis Engelin suunnittelema kappeli.

MATKA SYYSKUUN ALUSSA 2012 RUOTSIN SKÖLLERSTAAN JA UPPALANDIN MAAKUNNAN VALLONIRUKEILLE

Kolmen päivän aikana tutustuimme ensin mieheni äitilinjaisen kaukaisen esi-isän, saksalaissyntyisen sotaeversti Claes Prytzin (1428-1520) asuinpaikkaan. Hän on haudattuna Örebron lähellä sijaitsevan Sköllerstan kirkon lattian alle. Kirkko on perustettu goottilaiseen tyyliin 1200-1300 -luvulla. Nykyisin vanhimmat osat ovat 1500-1600 -luvulta. Kuvan sakasti on kirkon vanhimpia säilyneitä osia.

Claes Prytzin yhteys mieheni sukuun pystytettiin varmistamaan FTDNAn Family Finderin kautta löytyneen DNA-serkkuuden sekä perinteisen sukututkimuksen yhteensovittamisella.

Tämän jälkeen tutustuimme Upplandin maakunnassa sijaitseviin seuraaviin valloniruukkeihin: Österbyn, Leufsta, Forsmark ja Gimo. Ruukinalueet olivat hyvin hoidettuja museoalueita muistuttaen paljolti Suomen Fiskarsia. Kesällä ruukit ovat vilkkaita turistikohteita. Syyskuussa useimmat pajat ja muut ruukin museorakennukset olivat suljetut, kun kesän vilkas toimintakausi oli ohi. Näillä kaikilla ruukeilla ovat Brita Sofian esi-isät työskennelleet seppinä. Ainoastaan vallonilaisen pankkiiri de Geerin jo 1700-luvulla perustama arkisto, Leufsta Bruksarkiv oli auki.

Valitettavasti ranskankieliset arkistotiedot eivät auenneet kielitaidottomalle, mutta arkistonhoitajan ystävällisellä opastuksella saimme informaation arkiston aineistosta. Sain Brun-sukua koskevan kopion Kjell Lindblomin kirjasta *Vallonsläkter under 1600-talet*.

Siinä muun muassa kerrotaan Brita Sofian valloniesi-isästä, Pierre le Brunin isästä vasaraseppä Paquet le Brunista (s. Belgian Liege, k. 1699 Älvskarleby) Hänet mainitaan ensimmäisen kerran Leufstan ruukin henkikirjassa 1634. Paquet esiintyy 1634-1666 monella eri nimellä Upplandin ruukkien henkikirjoissa.

Lainaus kirjasta: Paquet le Brun esiintyy mitä monimuotoisimmilla nimillä, minä tähden voi olla kiinnostavaa seurata nimen kehitystä (suom):

1634 Leufsta > Pacot
 1638 Österby >Paco hammarsmed, v.1642 Österby > Pacu
 1644 Leufsta >Paguët Bernard forgeron, vv.1645-46 Leufsta >Paquet Lambert
 1648 Österby >Pacho Barno
 1650-54 Forsmark > Packe (Pachi, Pacha, Pake), hammarsmed
 1655-56 Leufsta > Pasgui (Paky) le Brun, v.1660 Leufsta >Pauchi Lebron, smed
 1661-65 Leufsta >Påko (Paco, Påco) Berno smältardräng

Orisbergin kappeli.

Sköllerstan kirkon sakasti.

Vuoden 1666 Leufstan henkikirjassa: Paco bortrest uthi Tyskland, Tydligen har han lämnat landet med sin hustru.

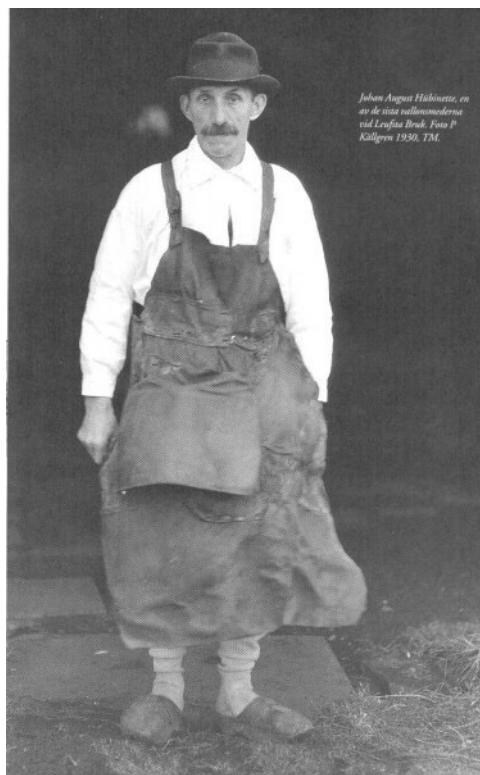
Leufsta bruksarkiv, ruukin arkisto.

Vuoden 1666 Leufstan henkikirjan mukaan Paco-niminen mies on muuttanut 1666 Saksaan perheensä kanssa. Tähän liittyen muistinkin aiemmin lukemastani kirjasta, Bedoire: Huguenoternas värld, Från religionskrigens Frankrike till skeppbroadels Stocholm, mielenkiintoisen kertomuksen Pacquet le Brun nimisestä miehestä.

Kirjassa mainitaan sivulla 124 seuraavaa: Upplandin valloneilla oli kontakteja kalvinistiseen ihanneyhteiskuntaan Saksassa ja vähintään kahdeksan valloniperhettä muutti 1650-60 Mannheim i Pfaltziin, missä he liittyivät reform. valloniseurakuntaan ja työskentelivät tupakkaviljelijöinä. Hiilenpolttajaperhe Ouzeaux seurasi mukana 1661 kuten myös Pacquet le Brun.

Liekö tämä juuri yllä oleva Pacquet le Brun? Saksan reissu voi olla mahdollinen, koska vuoden 1666-1673 välillä Paquet ei esiinny Ruotsin henkikirjoissa, mutta on jälleen asunut 1671-1673 sekä 1694-1699 Älvskarlebyssä.

Leufstan ruukin esitteessä oli valokuva vuodelta 1930 Leufstan ruukin viimeisestä valloniseppästä Johan Anders Hybinettestä. Tältä varmaan näyttivät myös Brun-suvun valloniseppät aikoinaan: Sepän asu näyttää hyvin perinteiseltä puukenkineen kaikkineen.

Viimeinen valloniseppä Johan Anders Hybinette kuvattuna vuonna 1930. (photo P. Kjällgren).

neen.

Matkat Kimon ruukille ja Ruotsiin esiisien jäljille olivat meille henkisesti antoisia ja saimme tietoa esi-isien elämästä, työstä ja elinympäristöstä.

MAIJA-RIITTA ULMANEN

LAPSUUSKOTINI REITTIÖLLÄ

Olen syntynyt sota-ajan kynnyksellä Nilsiäs-sä, Reittiön kylässä, Salmisen talossa. Salmi-nen oli kahden perheen hirsinen paritalo. Meidän puoleista taloa ja Yli-piha nimistä tilaa emännöi mummoni Maria Väänänen, ukkini Juho Väänäsen kuoleman jälkeen. Talon toista puolta emännöi ukin veljen leski, hankin nimeltään Maria Väänänen. Nämä kaksi Mariaa luotsasivat tiluksiaan sota-ajan läpi, ja vahvoina naisina antoivat suuntaa meidän kaikkien elämään.

Oli tarkoitus, että äitini Ada, keskimmäinen mummoni viidestä tyttärestä, ja isäni Pentti Meklin jäisivät asumaan Salmisen taloon tilan osituksen jälkeen, mutta isäni ei koskaan palannut sodasta. Hän katosi Petäjäsaaren taistelussa viikkoa ennen välirauhan julistamista v.1940. Onneksi meillä oli kuitenkin Mari-mummo äidin tukena.

Meidän puoleisessa päässä taloa oli Reittiön suurin tupa, lisäksi keittiö, ruokahuone ja yksi kamari. Eteinen oli melko tilava ja eteisen kupeessa pieni huone, jossa kesän aikana saattoi vaikka nukkua. Toisella puolella oli tupa, kamari ja eteinen. Tarvittiin myös ulkorakennukset, navetat ja aitat. Erikseen olivat eloaitat, joissa säilytettiin viljat ja sitten aitat muuta varastoitavaa tavaraa varten. Meidän aitassa oli vintti, kutsuimme sitä yläaitaksi ja heti kevään tultua muutimme sinne nukkumaan. Siellä säilytettiin etupäässä mattoja ja talvivaatteita, mutta tilaa oli parille sängyllekin. Halkoliiteri oli aitan kupeessa ja siellä oli aina valmiina paljon polttopuuta. Kyllä polttopuuta tarvittiinkin. Tuvan uuni oli valtavan suuri. Kun sen lämmitti kunnolla, säilyi tupa lämpimänä useita päiviä. Kamaria lämmitettiin tarpeen mukaan talvella. Siellä oli sängyt veljelleni Jormalle sekä isäni tekemä parisänky äidille ja minulle. Keittiö oli niin tilava, mummon sänky mahtui sinne.

Meillä oli neljä-viisi lehmää, ja hevonen, Pörö nimeltään. Pöröllä oli oma tallinsa. Pörö

Kirjoittaja Maija-Riitta Ulmanen, o.s. Meklin, on syntynyt Reittiöllä 7.9.1939 ja asuu nykyisin Keravalla.

Kirjoittajan mummon Maria Väänäsen sekä tämän tyttären, kirjoittajan tädin Eevan, työstä sairaanhoitajina on kirjoitettu Suku-puussa nro 16, 2008.

ansaitsee tulla mainituksi, sillä Pörö oli vahva ja komea hevonen, joka ei hyväksynyt ketä tahansa ohjaimiinsa. Eräs naapuri lainasi Pöröä omiin ajoihinsa, ja mummo lupasi sillä ehdolla, että naapuri itse saa sen valjaisiin. Meistä lapsista oli hauskaa katsoa, miten Pörö protestoi lainaamista. Se tökki päällään vierasta, nosti takajalkansa ilmaan ja potki. Mies-parka pelkäsi tosissaan, mutta viimein sai Pörön aisoihin. Mummo selitti, että Pörö vaistoa miehen pelon. Jos mies ei saa hevosta aisoihin, ei hän pysty sitä ajamaankaan, oli mummon mielipide.

Tietysti tarvittiin vielä perunakuoppa ja sen vieressä oli tila muille säilykkeille. Oli kiva kesällä käydä hakemassa kuopasta hilloja. Muistan, että sinne veivät pienet tikkaat. Tikapuut seisoivat myös keskellä paritaloa ja johtivat talon katolle. Niissä roikuimme ja kiipeilimme silloin kun mummojen silmä vältti. Meitä lapsia oli kolme jo talvisodan aikana: Raimo toisella puolella, Jorma ja minä toisella. Raija, Raimon sisko oli kolme vuotta nuorempi minua ja sitten sota-ajan jälkeen äidin mentyä uusiin naimisiin, sain pikkusiskon, Anjan.

Vesi koko tälle porukalle nostettiin vintti-kaivosta. En muista, kuinka syvä se oli, mutta hirveän syvältä se näytti, kun sinne pääsi kurkkaamaan. Sauna oli kummallakin perheellä oma ja meidän sauna oli järven rannassa. Matkaa saunalle oli vajaat sata metriä, talvella piti laittaa takki päälle ja talvikengät jalkaan saunaan mennessä. Joka lauantai sauna kuitenkin lämmitettiin.

Riihessä puitiin varstoilla kummankin puolen rukiita, riihikuivatussa ja riihessä puidussa rukiissa oli aivan oma erityinen makunsa. Tällaisissa puitteissa taloutta hoi-

dettiin. Mummo johti käsitykseni mukaan "hushällia" edelleen, vaikka äiti oli saanut osuutensa jo nimiinsä. Kesäisin pidettiin työmiehiä niin, että vilja saatiin omasta pellostä, samoin perunat, porkkanat, nauriit ja punajuuret. Heinäntekoon tarvittiin lisäväkeä ja myös me lapset saimme olla haravoimassa ja polkemassa heinäkuormia. Talous oli hyvässä mallissa. Ruokaa oli omasta takaa. Sika teurastettiin aina joulun alla. Lampaista saatiin lihan lisäksi villoja ja villoista kehrättiin lankaa. Kanat munivat hyvin ja kukko herätteli uuteen aamuun.

Pihapiirissä riitti väkeä, sillä meitä oli viisi henkeä, ja toisella puolella seitsemän. Sopa sijaa antoi. En muista mitään riitoja aikuisten välillä olleen. Me lapset kinastelimme välillä keskenämme ja kaikilla aikuisilla oli lupa pitää "jööttä." Kesäisin saimme kesävieraita Helsingistä, mummon sisaria miehineen sekä Eeva-tädin, äidin sisaren. Ruokaa riitti kaikille. He toivat tuliaisiksi ranskanleipää, ja se oli meistä lapsista suurta herkkua. Kesävieraat keräsivät paljon marjoja ja säilöivät niitä mukaansakin. Viinimarjoja ja mansikoita saatiin omasta pihasta.

Meidän tuvassa pidettiin erilaisia juhlia, kinkereitä ja ristiäisiä, jolla nimellä lasten kastetilaisuuksia siihen aikaan kutsuttiin. Kerrankin oli kahdeksan lasta yhtäaikaaisesti nimeä saamassa. Kaikki Reittiön kylän silloiset pienokaiset samanaikaisesti, kahdeksasta eri perheestä. Kävi vielä niin, etteivät Nilsin papit saapuneetkaan paikalle, ja tilaisuuteen tulleet aikoivat jo poistua. Mummo sanoi kuitenkin, ettei kukaan lähde minnekään, ennen kuin lapset ovat saaneet nimen. Hän lähti hevosella Varpaisjärvelle kolmentoista kilometrin päähän kysymään, josko sieltä saisi papin, ja kyllä sieltä pappi tuli. Tilaisuus venyi vain pidemmäksi kuin oli tarkoitettu, mutta sai onnellisen lopun. Kaikki olivat tyytyväisiä. Vuosia jälkeenpäin saimme tietää syyn, miksi Nilsin papit olivat estyneitä saapumasta. Syy ei ollut papeissa vaan aivan muissa virkaportaissa.

Salmisella pidettiin myös maamiesseuran iltamia. Niissä oli paikkakuntalaisten

esittämää ohjelmaa, kupletteja, runonlausuntaa, yksinlaulua ja yhteislaulua ja lopuksi aina pieni kyläläisten itsensä laatima näytelmä. Tietysti kahvia ja pullaa oli tarjolla.

Äitini mentyä uusiin naimisiin mummo luopui kokonaan talouden pidosta. Mummo kiersi lastensa luona asumassa, ja kun veljeni ja minä aloitimme keskikoulun, hän tuli pitämään meille koulukotia Nilsin keskustaan. Vuokrasimme paritalon puoliskon koulun läheltä. Meidän lisäksi asui kanssamme Maiju Väänänen, nykyinen Hemminki. Hän ja veljeni Jorma olivat samalla luokalla. Meistä huolehdittiin kuin kotona konsanaan. Monet koululaiset joutuivat olemaan aivan omien eväiden varassa. Mummo tarjosi myös reittiöläisille rippikoululaisille kortteerin. Meillä kaikilla oli kuitenkin kunnon kuri, jota oli paras noudattaa. Me lapset menimme aina lauantaisin kotiin ja tulimme maanantai-aamuisin takaisin. Mummo halusi olla kylällä ja käydä kirkossa sunnuntaisin.

Meistä lapsista oli ihana tulla viikonloppuisin kotiin, ja samalla pestiin myös viikon aikana kertynyt pyykki. Elettiin 1950-luvun alkupuolta. Elämä tuntui olevan oikeissa uomissaan, kunnes eräänä talviaamuna tuntui kaikki romahtavan. Salminen oli palanut, täysin ja kokonaan. Vain uunit ja savupiiput törröttivät pystyssä. Palo sai alkunsa kaasulampun räjähdyksestä ja talo paloi nopeasti maan tasalle. Onneksi henkilövahinkoja ei sattunut. Äitini perheineen pääsi asumaan tätini Elnan luokse Ranta-ahoon. Salmisen talon toisenpuolen väki pääsi Hoville, entiselle suvun kantapaikalle, asumaan. Mitään vakuutuksia ei kummallakaan puolella ollut. Tuntui kuin kaikki hauska olisi elämästä kadonnut. Miltä se mahtoikaan tuntua Mari-mummosta, joka oli monet taistelut kestänyt jäätyään pula-aikana leskeksi ja selvinnyt talon pidosta ja ison perheen kasvattamisesta yksin. Elämänhalu ja usko huomiseen ovat kuitenkin vahvoja. Vuonna 1954 syntyi veljeni, Erkki, mikä toi jälleen uutta sisältöä elämään. Myös asuntoasiat järjestyivät. Me kaikki selvisimme, myös Mari-mummot.

LOTTANA SAKSALAISESSA SOTASAIRAALASSA KEMISSÄ KESÄLLÄ 1944

(Otteet Raili Rantasalon kirjeistä kotiinsa on kursivoitu ja sotakuvaus lihavoitu.)

Tämä tarina kertoo Raili Rantasalon (1923-2002), joka oli Pertti Väänäsen tati ja Hannu Väänäsen isotäti, sotasairaalakokemuksista vuonna 1944, kun koko muu perhe oli Helsingin pommituksia evakossa kesähuvilalla Sammatissa.

Tarinan taustan muodostavat Railin – 20-vuotiaan ja tavallaan vielä aika naiivin helsinkiläistytön – tuon kolmen kuukauden aikana kotiin lähettämät lähes sata kirjettä, joita tutkien on saatu käsitys hänen oloistaan sodan aikaisessa Kemissä (saksankieliset merkinnät on kääntänyt Pertti Väänänen). Kirjeet muodostavat eräänlaisen päiväkirjan. Monissa kirjeissä käsiteltiin samoja asioita. Niinpä otteiksi on valittu kuvaavimmat kohdat kirjeistä.

Mukaan on kirjattu lyhyesti myös sotatilanteen tapahtumia samoilta ajoilta.

Raili oli toiminut Siirtoväen huollon vaatejakelussa kaksi kuukautta vuonna 1940. Jatkosodan aikana Raili oli myös vapaaehtoisena sosiaaliministeriön lastensiirtokomiteassa, missä hänen tehtävänsä oli luetteloida Ruotsiin siirrettäviä lapsia. Tehtävä kesti syyskuusta 1941 joulukuuhun 1941, jona aikana hänen koulunkäyntinsä oli keskeytyksissä.

Raili kirjoitti ylioppilaaksi 1943 Helsingin Suomalaisesta Yhteiskoulusta ja aloitti yliopisto-opiskelut syksyllä 1943.

Hän meni medikofiilikurssille (lääketieteellinen alkututkinto, joka poistettiin 40-luvun puolivälissä ja tilalle tuli karsintakurssit) aikomuksenaan lukea lääkäriksi.

Raili oli liittynyt Lotta Svärd -järjestöön marraskuussa 1941. Lotta-kurssille Raili sanoi lähteneensä, koska molemmat isosiskot olivat jo lottia. Ensimmäisen komennuksensa Raili suoritti Hangon sotatoimialueen lähistöllä ilmavalvontalottana. Sammatin

Raili Rantasalo. Sodan jälkeen Raili toimi terveyssisarena / terveydenhoitajana eläkkeelle jäämiseensä asti.

Paikkarissa Pekkarinmäellä on sijainnut yksi ilmavalvontatorni, joka saattoi olla juuri kyseinen torni. Ainakin Railin sisaret Rauni ja Anni-Tytti olivat toimineet siellä Talvisodan aikana.

SAKSALAISET SOTAVOIMAT LAPISSA

Aloittaessaan operaatio Barbarossan eli hyökkäyksen Neuvostoliittoon 22. kesäkuuta 1941 Saksa käytti Suomen aluetta hyväkseen. Ratkaisevat neuvottelut Suomen liittymisestä Saksan rinnalle käytiin molempien maiden sotilasjohdon välillä Helsingissä 3.-6. kesäkuuta. Sen seurauksena kaksi divisioonaa saksalaisjoukkoja, Stettinistä 20 000 ja Oslost 10 600 miestä (Saksa oli miehittänyt Norjan jo 1940), laivattiin Ouluun ja siirrettiin junakuljetuksina Rovaniemelle.

Laivaukset alkoivat 5. kesäkuuta 1941 ja viimeiset joukot olivat Rovaniemellä 14. ke-

Sauvosaaren keskuskansakoulussa sijaitsi saksalaisten sisätautisairaala

ja Työkeskus Toivolan talossa saksalaisten kirurginen sairaala.

säkuuta 1941. Lisäksi SS-Divisioona Nord aloitti 7. kesäkuuta marssin Norjasta Jäämerentietä pitkin Vuotson ja Sodankylän kautta Rovaniemelle.

Yhteensä 40 600 miehen vahvuiset joukot keskitettiin Rovaniemen seudulle, josta ne aloittivat 18. kesäkuuta 1941 siirtymisen kohti Sallaa. Saksalaisten joukkojen sota- toimialue pohjoisessa ulottui Sallasta Petsamoon. Tältä alueelta tulivat haavoittuneet mm. Kemin sotasairaaloihin. Rintama- osuudelle Sallasta Kuusamoon oli saksalaiselle esikunnalle alistettuna suomalaiset joukot. Kesällä 1944 saksalaisia oli Pohjois-Suomessa n. 200 000 miestä. Saksalaisilla oli Lapissa myös useita sotavankileirejä.

Saksan Norjan armeijan esikunta siirtyi Rovaniemelle 15. kesäkuuta ja kaksi päivää esikunnan tulon jälkeen Rovaniemelle laskeutuivat Saksan ilmavoimien lentokoneet. Joukoista kaksi vuoristodivisioonaa (2. ja 3.) siirtyi Norjasta Petsamoon vasta 22. kesäkuuta, valmisteluja varten Petsamoon oli päästetty saksalaispioneereja siviiliasussa jo päivää aikaisemmin. Petsamon saksalaisdivisioonat aloittivat hyökkäyksen kohti Murmanskia 29. kesäkuuta 1941.

Vuoden 1943 aikana saksalaiset ryhtyivät suunnittelemaan puolustusta sen varal-

ta, että Suomen puolustuskyky romahtaisi ja Neuvostoliitto hyökkäisi syvemmälle Pohjois-Suomeen. Tämä sisälsi suunnitelmat vetäytymisestä tiettyihin puolustusasemiin, mutta ei varautumista sotaan suomalaisia vastaan. Lisäksi suunnitelma sisälsi infrastruktuurin täydellisen tuhoamisen (mikä sitten toteutuikin Lapin sodan aikana). Huhtikuun 8. päivänä 1944 oli suunnitelma Birke (Koivu) valmis. Kesäkuussa 1944 sotatilanteen kehittyminen johti kuitenkin suunnitelman muuttamiseen siltä varalta, että neuvostojoukot onnistuisivat tunkeutumaan Oulujärven tasalla suomalaisten ja saksalaisten joukkojen väliin.

Rovaniemellä on saksalaisten sotilaiden hautausmaa, minne on haudattu Pohjois-Suomen rintamalla kaatuneet saksalaiset sotilaat

OPISKELIJANA HELSINGIN POMMITUSTUHOJEN RAIVAUSTÖISSÄ

Helsinkiä pommitettiin rajusti 6.-7.2.1944 välisenä yönä kahdessa eri vaiheessa, jolloin mm rautatieasema tuhoutui ja uudelleen 16.-17.2.1944 välisenä yönä jälleen kahtena aaltona. Pommitukset jatkuivat vielä 26.-27.2.1944 välisenä yönä, jolloin Neuvostoliiton pommikoneet tekivät arviolta tuhat

pommituslentoa Helsinkiin. Vaikka suurin osa pommeista putosi kaupungin ulkopuolelle tehokkaan puolustustoiminnan tuloksena, kuitenkin mm Helsingin yliopiston pää-rakennus vaurioitui pahoin.

Myös opiskelijat olivat keväällä raivaamassa pommitusten jälkiä, kuten Railin kirje Sammatissa evakossa olevalle perheelleen kertoo.

Lottakurssit loppuivat pari päivää sitten, mikä onkin hyvä asia. Ylihuomenna saamme todistukset ja merkit.

Yliopistossa onkin työtä yllin kyllin. Raivaus ja pakkaustyöt ovat jo suurinpiirtein lopussa. Vielä alkuvuodella olin melkein joka päivä jossain raivaamassa tai pakkaamassa. Olen ollut fysiikan laitoksella, Fysiologisella laitoksella, Hygieenisellä-, Geologisella-, Kemian- ja Kasvitieteellisellä laitoksella.

Keväällä 1944 Raili aloitti lottien jatkokurssit – sekä peruskurssin että lääkintäjaoston kurssin, jotka kestivät huhtikuun 3. päivästä ke-säkuun 2. päivään.

Asemasota kaikilla rintamilla oli jatkunut vielä alkuvuoden 1944 ja niinpä toukokuun puolivälissä jo 67 prosenttia evakoista oli palannut takaisin kotiseuduilleen – heitä oli vaikeaa saada uskomaan, että jälleen pitäisi lähteä evakkoon, kun viranomaiset valmistautuivat suurhyökkäyksen varalta tyhjentämään uhanalaiset alueet. Neuvostoliitto oli 21.5.1944 lähtien keskittänyt tykistöä ja panssareita Kannaksen rintaman läheisyyteen.

Suomen saamat saksalaiset Sturmrynnäkötykit siirrettiin Kannaksen rintamalle 4.6.1944, mutta Karjalan kannakselle sijoitettujen joukkojen esikunnissa ei kuitenkaan uskottu Neuvostoliiton hyökkäyksen ennen heinäkuuta.

6.6.1944 alkoi liittoutuneiden maihinnousu Normandiassa kenraali Eisenhowerin johdolla – kyseessä oli operaatio

Overlordin ensimmäinen vaihe Neptunus.

KOMENNUS LOTAKSI SISÄTAUTISAIRAALAAN KEMIIN
Kurssit käytyään Raili sai valita komennuksensa joko sairaalajunaan tai saksalaiseen sotilassairaalaan. Raili valitsi sairaalan, koska oli kuullut saksalaisten sairaalassa olevan herkkuja, mm. hunajaa ja marmeladia – Suomessahan oli elintarvikepula, varsinkin kaupungeissa, ja elintarvikkeita sai ostaa vain rajoitetusti elintarvikekorteilla. Lisäksi Raili ajatteli sotasairaalan olevan turvallisempi paikka varsinkin kun hänen kaksoisveljensä Heikki oli kaatunut Vienen kanavalla 20.2.1943.

Lääk.pääll. tuli minua kadulla vastaan, ja hän huusi, että nti Rantasalo, nyt te olette saaneet komennuksen Kemiin.

Hämmästyin, sillä olihan se jo kolmas paikka mihin minun piti mennä. Kurssillamme on eräs saksal. medikofilari (opintotoverini) Gisela Dahm, joka on ollut siellä ½ vuotta. Hän kertoi, että siellä on hyöä ruoka ja että siellä on 2 suomalaislääkäreitä ja muut ovat saksalaisia. Hoitajattaria on molempia, mutta eri osastoilla. Saksalaiset lääkärin kuulemma luottavat lottiin täydellisesti. Lotat joutuvat jopa asisteeraamaan leikkauksissa!!! – Kemi on muuten aivan saksalaistunut. Kadut on saksankielellä. Neuvontatoimistot ovat saksal., kaikki puhuvat vain saksaa. Eipä tuo ihme ole, sillä toinen puoli asukkaista on heikäläisiä.

Tänään on meillä lopettajaiset ja annamme lottalupauksen ja sitten hajaannumme, mikä Aunukseen, kuka Syvärille jne. Voinhan nyt mainita, että sain lääkintämajuriltamme arvosanan 10 ja lääkintäpäälliköltä 10 ja sen lisäksi huomautuksen: "Erittäin hyvin".

Sodan aikana ainoa keino päästä Kemiin oli juna ja junamatkakakin kesti lähes vuorokauden. Ensimmäinen sairaala, jossa Raili Kemissä työskenteli, oli "A-stelle", saksalainen sisätautisairaala minne Raili saapui 4.6. Se sijaitsi Sauvosaaren keskuskansakoulussa,

Kirkkopuistokatu 10. Henkilökunta sairaa-
lassa oli pääasiassa saksalaista. Joka osastol-
la oli kuitenkin yhdestä kolmeen suomalais-
ta lottaa.

*Yksi päivä on jo mennyt. Nukuin, ihme kyllä yöllä
melko hyvin. Aamulla kävin sitten ilmoittau-
tumassa 4 eri paikkaan ja sitten määräpaikkaani.
Se on komea rakennus. Menin ylihoitajattaren
puheille. Siellä oli juuri eräs muukalainen apteek-
kari tiedustelemassa, että eikö mistään saisi sel-
laista lottaa joka olisi medikof opiskeleva.
Hoitajatar puisteli päätään. Sitten ilmoittautui
allekirjoittanut. Hän kysyi mitä opiskelin ja niin
löytyi sopiva ihminen. Minut vietiin sitten
apteekkiin (samassa talossa). Siellä esittäydyin 4
muukalaiselle. Tällä paikalla ei ole vielä koskaan
ollut ketään lottaa.*

*Huomenna aamulla 8:lta menen sinne ja alan
työni. Kuinkahan tulen siellä toimeen, kun siellä
ei ole ketään meikäläistä.*

*Asuntoa en ole vielä saanut, sillä se ihminen
on matkoilla ja tulee huomenna, joka järjestää
asunnon. Hyvä että pääsen kiinni työhön jo.
Apteekissa ei kuitenkaan ollut paljoa töitä ja Rai-
li palasi sairaalaan. Raili tuntui viihtyvän sai-
raalassa, koska työtä oli runsaasti ja ruoka hy-
vää. Ilmeisesti juuri työtehtävien runsaus auttoi
ajatuksia irtautumaan sodasta. Kirjeessään 6.6.
Raili suunnittelee lähettävänsä ruokaa kotiväelle:*

*Syömme päivällisen kello ½ 1 maissa. Eilen
oli keitettyä riisiä ja ihanaa kastiketta ja soppaa,
tänään oli makaronikeittoa ja perunoita lihan ja
tomaattikastikkeen kanssa. Kello viiden aikaan
illalla saamme oikeata teetä, jossa on sokeri seas-
sa ja leipää rajattomasti sekä 4cm x 5cm suurui-
sen voipalan. Tänään saimme myös jokainen laa-
tikollisen sardiineja, jotka tietysti säästän. Kun
niitä kertyy vähän enemmän, lähetän paketin.
Ehkäpä siihen kertyy muutakin hyvää. Niitä
sardiinilaatikoita saan ostaa toisilta lottilta á 30;-
(kauppahinta 35;-), mutta finanssini ei salli sitä
nyt.*

*Outoa on, kun ei ruuan kanssa saa mitään
juotavaa. Maidon rupean 17. päivästä lähtien
ottamaan Valiosta ja juon sen sitten aina illalla*

*kämpässä. Olisi mukavaa, kun minulla olisi leipä-
kortti, että saisin illalla syödä jotakin.*

Samassa kirjeessä oli ohjeita kenttäpostin
käytöstä:

*Sitten muutamia neuvoja kenttäpostin käytöstä.
15 p:nä saamme 12 lipuketta kuukauden eteen-
päin. Ne eivät maksa mitään. Ne lähetetään teille
sinne kotiin. Joka kirjeeseen täytyy panna yksi
lipuke.*

Koulun pihalle oli rakennettu parakkeja sai-
raalan henkilökunnan asuntolaksi. Kahdek-
sasta kymmeneen lottaa asui aina yhdessä
huoneessa. Päiväjärjestys sairaalassa oli
lotilla seuraava: klo 7-13 aamutöitä ja ateri-
oita, klo 13-16 vapaa ja 16-20 iltatyöt. Joka
toinen päivä oli sitten työtä klo 7-17 ja vapaa
ilta. Jokainen joutui vuorollaan valvomaan
kaksi viikkoa. Silloin oli yhden lotan vastat-
tava koko osastosta. Sunnuntaisin oli vuo-
rotellen töitä klo 7-14 ja 14-20, muu aika oli
vapaata. Yövuorolaiset saivat oikeata kahvia.
Raili kertoi olevansa iltaisin niin väsynyt, että
nukkui heti kämpälle päästyään. Raili ihmet-
teli, mihin lääketieteen opiskelijat ovat men-
neet, kun Kemissä ei heitä juuri näy. Hänet
esiteltiinkin osastoilla lottana, joka opiskelee
lääketiedettä. Siitä muistutettiin usein. Ensi
kertaa tulo osastoille ainoana "alan" lottana
oli Railin mielestä kuitenkin kiusallista.

*Kun ensimmäistä kertaa kävin jokaisessa huo-
neessa niin eräs vanhahko lotta esitteli minut
kovalla äänellä kaikille: "*

*Hier ist eine neue Lotta, die studenten ist
und die medizin studiert. Sie ist von Helsinki"
(Tässä on uusi Lotta, joka on ylioppilas ja opiske-
lee lääketiedettä. Hän on Helsingistä). Niin mi-
nusta sitten tuli Schwester Raili (Sisar Raili).
Olin kyllä niin harmissani sille lotalle siitä esit-
telystä. Seurauksena on, että kaikki alleviivaavat
sitä onnetonta lääketiedettä.*

*Tänäänkin eräs lääkäri tuli vastaan käytä-
vässä ja huudahti: "Ahaa, guten tag, studieren*

sie medizin” (Ahaa, hyvää päivää, opiskeletteko te lääketiedettä). Hän puristi kättäni niin että luut rusahti. Osaston hoitajatar sanoi: ”Tehän opiskelette lääketiedettä. Sitten tämä kiinnostaa varmasti erikoisesti teitä. Muistakaa nyt kysyä minulta kaikkea, mitä haluatte tietää.

9.6.1944 klo 6 aamulla alkoi Neuvostoliiton suurhyökkäys Karjalan kannaksella valtavalla lähes tunnin kestäväällä pommikoneiden hyökkäyksellä. Sen jälkeen hyökkäys jatkui tykistön tulituksella (esimerkiksi yhdelle 15 km:n lohkolle ensimmäisen viiden minuutin aikana tuli 17 000 kranaattia). Painopistevalueella oli 200 tykkiä kilometrillä.

Rintama murtui Valkeasaarella 10.6.1944 – Sallasta ja Syväriltä ryhdyttiin siirtämään joukkoja Kannakselle.

Raili, joka oli helsinkiläistytty, ihmetteli myös sitä, että kesäkuun alussa Kemissä oli niin kylmää ja puissa vasta pienet lehdet. Asunnossakin oli sisällä vain vähän yli 10 astetta, niin että oli pidettävä runsaasti vaatetta päällä koko ajan.

Sairaalan lähellä oli uimaranta, mutta Pohjanlahden vesi vain oli vielä liian kylmää uimiseen.

14.6-15.6.1944 Neuvostojoukot pääsivät murtamaan Kannaksella ensimmäisen puolustuslinjan (Vammelsuu – Taipale) ja suomalaiset joutuivat kiivaiden ja veristen panssaritaisteluiden jälkeen vetäytymään vähitellen kohti Viipuria ja taaempaa puolustuslinjaa (Viipuri – Kuparsaari – Taipale). 15.6.1944 määrättiin Karjalan kannas evakuoitavaksi ja 16.6.1944 määrättiin Maaselän ja Aunuksen ryhmät vetäytymään Suomen 1939 rajalle, jotta saadaan lisää joukkoja Kannakselle. 16.6.1944 Saksa lupasi uudelleen aseapua Suomelle. Suomeen tuotiin mm. lähes 11 000 panssari-nyrkkiä. Lisäksi Pohjois-Suomesta ja Baltiasta siirrettiin 32 Stuka-syöksy-

pommittajaa ja 30 Focke Wulf syöksypommittajaa lentäjiineen ja ammuksineen Karjalan kannakselle puolustusta autta-

maan.
Parin viikon työrupeaman jälkeen Raili kuvailee työpäiväänsä sisätautisairaalaan 20.6. päivätyssä kirjeessään:

Ensimmäiseksi aamulla on ruuan (tee ja leivät + hunaja ja voi) jako. Meillä kun on kaikki sisätautipotilaita, on ruuanjako hankalaa. Täytyy muistaa kuka on Breidiätt (velliäieetti), kuka Salzlos (suolaton), kuka Schleimdieetti (limadieetti), kenellä on Hungerstag (nälkäpäivä), kenellä Obsttag (hedelmäpäivä), kenellä Wasserversuch (vesikoe), kenellä Gallendiet (sappidiäetti) jne. Meillä on sellainen lista, jossa on merkitty kuka on mikin dieetti. Kun ruoka tuodaan keittiöstä, sitä tulee noin 10 lajia. Siitä pitää sitten tietää mikä ruoka on ketäkin varten. Viemme sitten tarjottimilla lautaset eri huoneisiin. Kyllä siinä on katsomista, ettei ne herrat syö väärää ruokaa ja toisten annoksia. Kun aamuruoka on jaettu alkaa siivous ja lämpöpussien täyttäminen ja vieminen. Sitten kaikenlaisia kokeita, joita täytyy mitata on Wasserversuchleib on Senkat j.n.e. Kello 10 aikaan jaamme Zulaagit (lisäannokset) Heikoimmat saavat ylim. annoksia. 10.30 tulee posti ja sitten alkaa päiväillisen hakeminen ja jakaminen. Kyllä siinä on touhua. Olin alussa aivan pääpyörällä kaikkien diettien takia. Nyt jo tiedän kaikki. Kyllä se on kauheata kun ”Hungerstag” (nälkäpäivä) nähdään syömässä perunamuussia ja lihapullia ja ”Salzlos”(suolaton) syö suolattua lihaa. On meillä muutama ”Vollkastia:kin” (saavat syödä kaikkea) onneksi. Jakelun jälkeen menemme syömään itse alempaan kerrokseen ns Schwesterzimmeriin (sisarten huone). Aamulla myöskin teen jaon jälkeen menemme itse syömään. Syötämme raivoamme lautaset pois, mikäli siivoojat eivät ole ehtineet tehdä sitä. Sitten viedään Angiina-potilaille kurlausvettä, annetaan monenlaista hoitoa:

Lichtkastenien, saluslamppua j.n.e. Kello 13

aikaan alkaa lämpöjen mittaus. Meitä on 2 lottaa siinä hommassa. Toinen mittaa pulssit ja toinen kuumeet. Molemmat ovat yhtä toivotonta hommaa, koska potilaat ovat niin "onnettomia", mahdottomia. Kuumeita mitattaessa he hankaavat mittaria huopaan ja sitten kiireesti katsovat ettei tule liikaa tai sitten nukahtavat mittari käteen. Pulsseja mitattaessa eräskin poika eilen jännitti niin kauheasti, etten löytänyt valtimoa lainkaan. Sitten ne koko ajan laskevat mukana ääneen tiettenkin ja koettivat kaiken maailman asioilla sotkea laskemistani. Ovat he kyllä hyvin avuliaitakin. Minun esim. ei missään huoneessa tarvitse itse kirjoittaa pulsseja muistiin. Aina joku potilas pyytää saada auttaa sen verran. Me kaksi mittajaa käymme koko osaston läpi. Tämä homma kestää noin 2 tuntia. Kun se on kerran suoritettu jaetaan Zulag:ille kaakao. Punnitaan miehiä, tutkitaan kokeita j.n.e.

Sitten alkaa kello 17:ltä illallinen. Sama tarkka homma taas. Sitten menemme itse syömään. Sen jälkeen kääreitten muuttamista ja iltakuntoon laittamista, peräruiskeita, sähköytyynyjä, reumatismihoitoa j.n.e. Tämä kestää kello 20:een asti, jolloin tulee "Yökkö" (lotta). Sitten pääsemekin jo kotiin nukkumaan ja kirjeitä kirjoittamaan. En usko, että missään sairaalassa on hoitajattarien ja lottien välinen suhde niin hyvä kuin meillä. Parhaiten sitä kuvaa se, että minäkin oltuani viikon sain sen kunnian, että olen lähemmin tuttu sekä osastonhoitajattaren että hoitajattaren kanssa. Se on kyllä ihana juttu. Ei meitä millään lailla komenneta, ei ollenkaan. Hoitajattaret auttavat meitä sikäli, kun aikaa riittää ja me autamme heitä. Kaikki olemme yhdenvertaisia.

19.6.1944 suomalaiset joutuivat vetäytymään Syväriltä. Päämajajoitusmestari A. Airo kehotti sanomalehtiä käyttämään sellaista kieltä, että kotirintama ymmärtäisi sotilaallisen tilanteen vakavuuden. Neuvostojoukot saivat panssarien tukemana 20.6.1944 Viipurin haltuunsa. Lisäksi Neuvostoliitto mm. pommitti keskellä päivää Elisenvaaran risteysasemaa, jonka kautta oli tu-

lossa sotilaskuljetuksia Kannakselle ja sen takia sivuraiteella seisoi evakkojunia, jolloin noin 150 henkeä kuoli ja pari sataa haavoittui.

Monissa kirjeissä Raili valitteli omaa yksinäistä oloaan. Sodasta tai sen tilanteista hän ei maininnut juuri koskaan. Hän olikin koko ikänsä sellainen ihminen, joka ei ollut halukas puhumaan ikävistä asioista. Niitä ei ilmeisesti tavallaan ollut, jos niistä ei puhunut. Pari kertaa kirjeissä on kuitenkin hieman kommentoitu sotaa kuten esimerkiksi 13.6.:

Sota näyttää saaneen ja edelleen saavan yhä rajumman luonteen meidänkin rintamallamme. En olisi ikinä uskonut, että lotat ovat niin vauhtia kuin meillä täällä. Eivät he juuri muusta puhu kuin siitä miten kamalaa nyt pian tulee ja kuinka meidän käy j.n.e. Olen tässä suhteessa aivan väärässä paikassa. Silloin en kyllä mitään muuta toivoisi kuin, että olisin teidän luonanne kotona. Olen niin alakuloinen, kun vain toiset puhuvat sodasta. Tulkoon ja tapahtukoon mitä tahansa, kyllä kai tästä jotenkin selviää.

Täällä kävi juuri eräs lotta (kansakoulunopettajatar). Se on sitten vihoviimeinen pakkaus. Hän on aina minun kanssani osastolla. En ole vielä nähnyt ihmistä, jolla olisi niin kova repliikki ja joka touhuaisi kuin hän. Tietysti se onneton rupesi puhumaan sodasta ja rupesi ennustamaan kaiken maailman verilöylyistä ja joukkohautoista. Minä sanoin hänelle että älä nyt enää puhu mitään sodasta, eletään päivä kerrallaan. Minun hermoni eivät kohta enää kestä tuommoista.

Naapurinikin (Lotta) tuossa viereisellä vuoteella hyräilee koko ajan "sotilaan viimeistä näkyä".

Naapurini tuli juuri ("Kotiin") asuntooni ja kertoi kauheita uutisia. Täytyy nyt varmaan minunkin mennä 22 aikaan tuonne porraskäytävän rappusten yhteen nurkkaan kuuntelemaan uutisia, jos alakerrasta mitään kuuluisi. Kauheata mennä huomenna taas työhön, kun kaikki kerto-

vat kuulemiaan kenttäsairaaloista, sairaalajunista, lotista, hoitajattarista jne jotka varmasti ovat jääneet vihollisen puolelle. Synkkää, synkkää. Ei voi vaatia keneltäkään, että olisi nyt "iloinen". Isänmaan puolesta täytyy jokaisen suomalaisen olla huolissaan. Olisi niin paljon, paljon puhuttavaa teidän kanssanne. En osaa odottaa lomaa, kun se on niin kovin kaukana tuntemattomassa tulevaisuudessa. Mitähän silloinkin on ja missä kukin olemme? Parempi kun ei tiedä.

21.6.1944 Neuvostoliiton sodanjohto käski Kannaksella olevien joukkojen jatkaa hyökkäystä Imatra—Lappeenranta -linjalle 28.6. mennessä ja jatkaa sen jälkeen Kymijoelle.

23.6. päivätyssä kirjeessä Raili kertoo saaneensa eräältä potilaalta radion. Tosin hän luovutti sen pois, kun tämä potilas lähti takaisin pohjoiseen. Raili ei halunnut ottaa vastuuta sen säilyttämisestä sodan aikana.

Minä olen kyllä saanut oikein juhannuslahjan. Eräs potilas nim. lahjoitti minulle kesäksi radion. Se on oikein hieno Telefunken merkinen laitos. Täällä on huoneessani "koplingit" valmiina ja kaikki antennit ja maajohdot. Tuossa se nyt soi pöydälläni. Siellä oli juuri reportterimatka Helsingistä Rovaniemelle. Se kesti tunnin. Reportteri selosti paikka paikalta miten juna kulkee sen matkan. Minulle tämä oli hyvin tuttu "reissu". Olen tästä lahjasta niin sanomattoman kiitollinen. Radio on kaikista paras toveri iltaisin. Kyllä minulla oli tosiaan ihmeellinen onni. Joka ilta voin kuunnella iltaohjelman uutisineen. Ette voi kuvitella miten tyytyväinen olen. Meiltä lotilta on kyllä kielletty kaikki sähkön käyttö, mutta kysyin tuolta johtajalta (asuntoni omistaja) sitä asiaa. Hän sanoi, että saan kuunnella kuinka paljon vain, eikä missään tapauksessa pidä välittää mistään sähkön kulumisesta. Sitten hän vielä sanoi, että saamme lainata silitysrautaa ja sähkölevyitä, jos haluamme jotakin keittää. Ei meillä kyllä ole mitään keittovehkeitä, eikä ruoka-astioita eikä ruokaa, joten sitä emme tarvitse. Johtajamme sa-

noi vielä, että me liikumme aivan liian hiljaa. "Laulakaa ja puhelkaa niin että tiedän siellä olevan joitakin ihmisiä". Oikein mukava näky tuo ukko olevan. Meillä on molemmilla ulko-oven avaimet.

Minun suhteen hänellä ei pitäisi kyllä olla mitään valittamista, sillä en ole koskaan myöhään ulkona. Seuraa minulla kyllä olisi liikaakin, mutta en halua.

Raili suhtautui ymmärtäväisesti potilaisiin, joita hän kuvasi useassa kirjeessä yleensä hyväntahtoisessa hengessä:

Eräs tärkeä kapine minulta vielä puuttuu, nim herätyskello. Ajatelkaas, että tänä aamuna heräsin 7.20 ja minun piti olla työssä klo 7:ltä. Tuon toisen lotan piti olla työssä jo 6.45. Eipä tuosta tietenkään kukaan mitään hiiskahtanutkaan.

Potilaat vaan, kun tulivat vastaan käytäväs-
sä huudahtivat "Ahaa, Schwester Raili, guten morgen, Sie haben sehr gut geschlafen!" (Ahaa, sisar Raili, olette varmaan nukkunut hyvin.) Kyllä ne kaikki huomaavat. Meillä on tapana usein, kun jotain ruokaa jää, tai kun esim. kaakota on runsaasti, ottaa sitä itsellemme ja hoitajattarille mukilliset (kielletty!) Julkisesti emme uskalla syödä, ainoastaan ruokakaapin oven takana. Siellä on usein tungosta. Kun luulee syövänsä vielä kaikessa rauhassa, niin eikös vaan joku potilas kurota päätään oven ympäri ja toivottaa "Guten Appetit" (Hyvää ruokahalua) Ne ovat kyllä semmoisia veijareita.

Minun huoneessani sairaalassa on pari niin mahdotonta potilasta sen vuoksi, että ne eivät osaa saksaa.!! Toinen on italialainen, toinen venäläinen. Ensin mainittu on tyypillinen italialaisen näköinen ja jälkimmäinen niin sanomattoman epämiellyttävä. Tunnen tavatonta vastenmielisyyttä häntä kohtaan. Onhan hän kyllä taistellut saman asian puolesta, mutta sittenkin. Minä melkein pelkään. Hulluinta on se, kun minä kurja en osaa italiaa enkä venättä. Joka kerta (20 kertaa päivässä) kun menen huoneeseen niin se "Italiano Mussolini" huutaa, "Schwester, schwester" jne. Se onkin ainoa sana, minkä se on

oppinut. Se on sitten niin kummallista, kun hän raukka yrittää selittää. Kerrankin, kun vaihdoin kaikille vaatteet ja vein ne pesulaatikkoon, oli häneltä jäänyt hakaneula housuihin. Tämän ymmärsin vasta sitten, kun hän erään naapurinsa housuista löysi sellaisen näytettäväksi. No, minä hakemaan suuresta laatikosta hänen housujaan.

Enhän niitä löytänyt. Vein hänelle laukustani erään ison hakaneulan. Hän oli aivan onnettoman näköinen. Rupesin epäilemään, että olikohan se hopeaa tai kultaa se neula. Hain vaatteet vielä uudelleen läpi ja, kas kummaa, eräistä housuista löytyi pienen pieni hakaneula. Vein sen hänelle ja sain karamellipötkyn.

Venäläisen potilaan kuvausta kuitenkin sävyttää käynnissä oleva sota, mitä Raili kuvaa kirjeessään 25.6.:

No, mutta kyllä siinäkin oli selittämistä, kun sitten ryssälle vein kurlausvettä: kaikille 42:lle täytyy minun aamuin illoin laittaa kurl. vettä, johon pannaan kalium permanganaattia. Tämä ryssä tuli vasta tänään päivällä eikä hän ollut ennen kurlannut. Vein kaikille mukit täynnä kurl. vettä niin myös sille ryssälle. Hän katseli ihmeissään luullen, että ne oli mehua. (tämä on hirveän myrkyllistä). Selitin, mutta ei tuo onneton ymmärtänyt ollenkaan. Pyysin erästä toista potilasta havainnollisesti selittämään toimenpiteen. Mies nousi vuoteestaan, venytti kaulansa pitkäksi ja "klur klur klur jne" nein (ei) "gluks gluks" sondern (vaan) "uou uou uou jne". Tämä osasi niin verrattomasti kuvata toimitusta. Koko sali nauroi. Eräs toinen mies lupasi sitten mennä sen ryssän kanssa kylpyhuoneeseen vahtimaan, ettei se juo sitä. Hoituri ja minä kurkistimme lasin takaa ja menihän se. Potilaitten kanssa tulen hyvin toimeen. He aivan lentävät auttamaan, mikäli jonkin suinkin kykenevät. Eräs potilas on sellainen, jota minä en voi katsella. Aina tulee niin vaikea olo ja vedet silmiin. Hän on nuori poika, aivan vaaleanruskea kiharatukkainen. Tämä potilas on hyvin sairas yli 39 ja 40 kuukautta jo pari viikkoa. Syy miksi en häntä voi katsoa silmiin on se, että – hän on aivan Heikin näköinen . . .

Vielä heinäkuun alussa yhdessä kirjeessä Raili kuvaili potilaita näin:

Kerronpa sitten vähän potilaistamme. Täytyy sanoa, että saksalainen, olipa hän sitten sotilas-arvoltaan mikä tahansa, on hyvin reilu. Minun käsitykseni saks. sotilaasta on aivan muuttunut. Varsinkin miehistö on jollakin tavalla paljon "sivistyneempää" kuin meikäläiset. Poikkeuksihan aina on. Voinpa sanoa, että osastollani on vain yksi ainoa epämiellyttävä potilas. Ei se kyllä mitään pahaa laatua ole. Eräs poika tulee, joka ilta samaan aikaan huoneeseemme ja pyytää, jos minä ennättäisin taas opettaa hänelle suomea. Kyllä hän vähän on jo oppinutkin, mutta kyllä se näyttää olevan vaikeata. Aina kun tulen aamulla työhön on tämä potilas vastassa ja pyytää, etten vain unohtaisi "suomenkielen tuntiamme". Kyllä tämä ainakin oppii paljon helpommin suomea, kuin tuo naapurin lotta saksaa. Potilaat juttelevat ja kertovat hyvin mielellään kaikkea. Minä puolestani puhun hyvin mielelläni. Kaikki vakuuttavat että puhun oikein hyvin saksaa Öhöm!!!

Mutta sitten kun Raili oli saanut siirron kirurgiseen sairaalaan heinäkuun lopulla, potilaat olivatkin sodan runtelemia ja sodan "todellisuus" tuli silmien eteen:

Tänään rundilla jouduin avaamaan monia siteitä ja lastoja ja siten paljastamaan kauhean surullisen näköisiä käsiä, jalkoja ja päitä. Ihmettelen, että sain ne tehtyä, sillä se oli sanoin kuvaamattoman kamalaa katseltavaa. Eräs lotta ei juuri sen takia voi olla osastolla vaan vain keittiössä. Kyllä tunnustan, että huokasin helpotuksesta, kun jäsenet oli sidottu ja pääsi pois noista huoneista vähäksi aikaa. Olen tottunut jo näkemään niin paljon reikiä ja aukkoja, jotka on puhdaita ja paranemaan päin, ettei ne pahaa tee, mutta nuo märkivät jäsenet...

Kyllä nämä potilaat saavat paljon kärsiä ja kunnialla kantavat he taakkansa. Siteittenkin alta näkyy tai tuntee hymyn tai hymykuopat. He ovat melkein kaikki erinomaisten kärsivällisiä ja kiitollisia hoidettavia siinä suhteessa.

Neuvostojoukkojen suurhyökkäys Talissa alkoi 25.6.1944. Seuraavana päivänä eli 26.6.1944 Presidentti Ryti vakuutti Hitlerille, ettei Suomi tekisi erillisrauhaa. Niinpä sitten heti 27.7. saksalainen rynnäkö-tykkiprikaati saapui Kannakselle ja pääsi osallistumaan taisteluihin.

Suomalaiset joutuivat vetäytymään Äänislinnasta 28.6.1944. Talin suurtaistelu päättyi suomalaisten osittaiseen torjuntavoittoon 30.6.1944 tykistön saatua voimakasta tukea ilmavoimilta.

RAILI IHMETTELI SAIRAALAN RUOKIA

Ruoka oli Railin mielestä hyvää ja sitä oli riittävästi. Sairaalassa oli ilmeisesti saksalainen sotaväen keittiö. Raaka-aineita he saivat Saksasta huollon mukana runsaasti ja varmaan ruoanlaiton ohjeistuksen oli saksalaista.

Ruoka on tietysti erinomaista. Se on aivan vanhan ajan tyyliä, riisineen, makaroonineen, kaakaoineen ym. Ei vaan siitä ruuasta oikein osaa nauttia. Joka päivä esim. saamme noin 40 gr. voipalasen. Sitten saamme vuorotellen lisäksi marmelaadia, hunajaa tai ihanaa makkaraa.

Välillä Raili ihmetteli kyllä ruokalajien ole-
musta, ja kuukauden ajan syötynä saksalainen ruokakin saa jo arvostelua osaksensa – näin heinäkuun alussa:

Mitä ruokaan tulee niin kyllä se on kummallista, kuinka eri maassa laitetaan niin erimakuista ruokaa. Kerran viikossa on rehellisiä kuorittuja perunoita muulloin on perunapuroa, milloin se on vihertävää, milloin punertavaa ja milloinkellanuskeaa. Väri johtuu niistä lisäaineista, mitä puuroon on sekoitettu. Ei meistä ole kukaan päässyt selville, mitä ainetta siihen kulloinkin on sekoitettu. Kaikki ruoka on niin maustettua, että tuskin tuntee muuta makua. Joka tapauksessa päivän "hauskimmat" hetket ovat ruoka-ajat. Kuinkahan monta kiloa minä lihon täällä!! Posket minulla on pyöreähköt jo, mutta vielä ihme kyllä vaatteet sopivat. En tällä ollenkaan tahdo

sitä sanoa, ettenkö kotona olisi saanut tarpeeksi syötävää. En, mutta viime keväänä, kun olin yksin, oli syöminen tähän verrattuna melkoisen heikkoa. Kun olen tämän kirjeen lopettanut, lähdän maitokauppaan hakemaan maitoni. Sellainen "ihanuus" alkaa nyt. . . .

Isälle haluan avoimesti kertoa, että saan täällä makaroneja noin joka toinen päivä eri muodoissa. Toissapäivänä oli makaronikeittoa, eilen makaronia, jossa on rasvaa seassa ja kastikkeeksi luumukiisseliä. Minä näytin muille miten suomalaiset syö ja söin ensin rasvaiset ja suolaiset makaronit ja sitten jälkiruuaksi luumukiisselin. Ei sen pitäisi ainakaan lautaspuolan vuoksi tulla tuolla tavoin päällekkäin. He syövät paljon muutakin omituista yhdistelmää, etten lainkaan ihmettele tätä. Sitten usein on makaronia kastikkeen kanssa ja tuo vasta hyvää on. Toinen erittäin maukas ruokalaji on keitetty riisi ja hyvä lihastike, jota on myös usein. Perunapuurot on tehty kuivatuista perunoista. Ei se ole ollenkaan saman makuista kuin meikäläisten puuro.

Elokuun puolivälissä ilmeisesti saksalaisilla-
kin alkoi olla pulaa raaka-aineista ja ruoka on yksinkertaisempaa:

Jos nyt taas lopuksi pakisisin vähän siitä ruoka-
puolesta. Nykyisin se on mielestäni tullut yksitoikkoisemmaksi. Joka ikinen päivä on ensin Suppe (keitto) ja sitten perunapuuro (kamalaa) ja kastike sekä keitetty lihasiivu. Kastike on joskus tomaattikastiketta. Kerran viikossa saamme perunamuussin sijaan riisiä tai makaroneja. Joskus on myös pinaattia, mutta sitä ei voi syödä. Aamulla me saamme noin 5 kertaa viikossa marmelaadia ja 2 kertaa hunajaa, mikäli se "mummo" ei ole jakanut niin hassusti, että jäämme ilman. Illalliseksi olemme pitkän ajan saaneet 1 tai 2 kovaksi keitettyä muna sekä voita. Niille tuli kiire syöttää munat pian pois, koska saamme niitä melkein joka aterialla. Kovaksi keitetty muna ei ole minulle mikään harvinaisuus. Tuoreita vihanneksia kaipaan kovasti. Ostin kerran 4 tomaattia a' 10:- ja söin ne semmoisenaan matkalla. Ei voi parempaa olla. Sitäkään herkkua ei saa mis-

tään puhumattakaan kurkusta tai muista vihanneksista. Koko kesän olen juonut haaleaa tai kylmää korviketta ilman maitoa ja sokeria. Miltähän maistunee maidon kanssa. Kaikkeen sitä ihminen tottuu. Ei ole pienintäkään syytä valittaa, mutta täytyy sanoa, että olen hirveän kyllästynyt tähän ruokaan. Se johtuu siitä että se on niin kauhean vahvaa ja rasvaista sekä voimakkaasti,

Heinäkuun ensimmäisenä päivänä kirjoitetussa kirjeessä Raili kertoo, miten suruliputus eräänä päivänä koko kaupungissa oli hätkähdyttänyt häntä töihin mennessä ja sai ilmeisesti sairaalan päiväohjelmankin sekaisin:

Kun tulin ½ 5 illalla töihin tuli ylihoitajatar vastaan, ja oli aivan kalpea ja pyysi minua katsomaan onko Kaupungintalon lippu todella puolitangossa. Totesimme sen. Kirkonkelloja ruvettiin soittamaan ja hetken kuluttua liehui monta kymmentä lippua puolitangossa. "Mitä oli tapahtunut?" "Onko pakkorauha tehty?" "Kuka on kuollut?" Kuului vielä kirkonkellojen soittoa. Tuo oli kamalaa, kun ei tiennyt mitään. Töistä ei tullut mitään. Sitten ilmoitettiin toimistosta lyhyt surusanoma, että kenraali Dietl on kaatunut. Tuo oli kolkko sanoma, mutta kuitenkin jännitys laukesi. Potilaisiin tämä tieto teki järkyttävän vaikutuksen. Kaikissa laitoksissa liehuu vielä lippu, surulippu. Huomien kahvikonsertti peruutettiin. Myöhemmin tuli sitten tarkempia tietoja tapauksesta. Tuo oli kyllä kaamea tunti, kun ei tiennyt mitään.

Sepä sitten siitä.

Kenraalieversti Eduard Dietl johti Rovaniemen esikunnasta 20. Vuoristoarmeijaa, joka toimi Suomen ja Norjan Lapin itärintamalla. Hän kuoli 23.6.1944 lento-onnettomuudessa ollessaan matkalla Saksassa. Hän oli pidetty saksalaisupseeri myös suomalaisten keskuudessa.

Tavaraa oli kaupoissa ilmeisen vähän pulan ja säännöstelyn vuoksi. Kemissä oli luultavasti vielä niukempaa kuin Railin kotikaupungissa Helsingissä. Tosin vaihtokauppaa saksalaisten kanssa käytiin runsaas-

ti, mutta siitä ei ole virallisia dokumentteja. Ja Raili oli liian arka sellaiseen ryhtymäänkään. Tässä Railin lyhyt kuvaus tavaratilanteesta parissa:

Siitä ei ole mitään pelkoa, että täällä rahaa tuhlaisin. Ei täällä saa yhtään mitään kaupoista. Tänään ostin ensimmäisen kerran maitoa. Minulla ei ollut mitään mistä olisin juonut, joten oli pakko ostaa lasi. Mutta eihän niitä mistään saanut.

Ostin sitten yhden kupin + teevedin + tee-lusikan. Emalimukin olisin saanut, mutta olen kyllästynyt sellaiseen. Sitten suunnittelin, että tuon leipää sairaalasta ja voin ja makkaran säästän mukaani. Mutta eihän minulla ollut veistä. Pitäisi siis sellainenkin ostaa. Kun kysyin laseja, kauppias sanoi, ettei ole, mutta kun pyysin saada nähdä veitsiä, kauppias nauroi. Hyvänen aika, enhän minä voi tietää, ettei sellaista tavaraa saa. Oli vain leipäveitsiä à 110:-. Eräästä pienestä rautakaupasta onnistuin saamaan leipäveitsen jopa 30 mk:lla ja vieläpä se oli ilman pykiä. Enhän minä olisi voinut sormellakaan voita levittää joten piti uhrata rahaa siihen. Minä olisin halunnut sellaisen tavallisen voiveitsen!!!

Tuossa tuo minun "serviisiini" komeilee "pahvilaatikko"-hyllyn päällä. Tuoreita vihanneksia tekisi niin kovin mieleni. Tomaatteja, kurkkua, rediisejä y.m. ostaisin viivana, kun vain olisi. Ai-noata tavaraa, mitä täällä on, niin ovat paperikengät. Eräälläkin kadulla, joka on Museokadun pituinen, on 11 kenkäkauppaa. Ajatelkaa, ettei mitään limonaadiakaan saanut juhannuksen aikoihin.

Tämä on sitten köyhä kaupunki, mitä tulee tavaroihin. Ei täällä saa kukkia, ei villalankoja, ei mitään vihanneksia, ei edes limonaadia, ei lasipurkkeja, suoraan sanoen ei juuri mitään. Juomalasin sain itselleni tiskin alta eräästä kiosista.

Vihanneksia tekisi kovasti mieleni, mutta ei niitä saa mistään.

1.7.1944 Alkoi Ihantalassa neuvostojoukkojen suurhyökkäys. Samana päivänä Kan-

sanhuoltoministeriö ilmoitti, että konttori-koneet takavarikoidaan ja niistä on tehtävä ilmoitus. Aunuksessa suomalaiset jou-tuivat vetäytymään neuvostojoukkojen hyökkäyksen edessä ja jo 4.7.1944 vetäydyttiin vuoden 1939 rajan taakse.

Suurhyökkäys Vuosalmen sillanpää-asemaa vastaan alkoi 4.7.1944 ja vihollisjoukot pystyivät nousemaan maihin Viipurinlahden useilla saarilla. Ihantalassa Neuvostoliiton hyökkäys pys-tyttiin toistaiseksi torjumaan.

Raili sai sitten heinäkuun alussa angiinan, kun tartunta levisi lottien joukossa. Hän oli myös jokin aika sitten käynyt hoitamassa erästä lottatoveriaan, jolla myöhemmin osoit-tautui olevan angiina. Raili joutui suomalai-seen ”siviilisairaalaan”, joka oli todennäköi-sesti Kemin Kaupunginsairaala, Kirkko-puistikatu 1, noin 200 m:n päässä saksalai-sesta sairaalasta saman kadun varrella.

Tänne ne minut sitten lähettivät. Kerron nyt sit-ten koko minun ”sairaskertomukseni”. Eilen päi-vällä tunsin olevani jonkin verran sairas. Mittasin lämpöni ja se oli 38,1. Hoitajatar antoi minulle 8 vahvaa tablettia ja lähdin asuntooni.

Täytyy tunnustaa etten koskaan ole tunte-nut olevani niin sairas kuin eilen illalla. Illalla kuumetta oli 39,1 ja kurkku oli kyllä hirveän kipeä. Yöllä en nukkunut, mutta kuitenkin aamul-la oli kuumetta vain 37,4. Kurkkuni oli aamulla vielä kipeämpi kuin illalla. Asuntotoverini toi mi-nulle ruokaa ja samalla ylihoitajattaren terveiset, että minun on mentävä yleisairaalan lääkäriin luo. Se oli kyllä urakka, että pääsin sinne asti. Sieltä minut lähetettiin suomalaiseen sairaalaan.

Meitä on täällä 6 lottaa ja kaikilla on angii-na. Illalla oli lämpö 37,7, senkka oli kovin hyvä (21). Täällä on eräs toinen lotta osastoltani ollut jo viikon. Hän tuli tänne aivan kuumeettomana ja senkka oli 51, sitten 4 päivän perästä oli senkka 21 ja tänään 30. Hän on kauhuissaan kun ei vie-läkään pääse pois, vaikka on viikon ollut aivan terve. Neljän päivän perästä otetaan senkka uu-

destaan. Ne ovat kuulemma hirveän ”nuukia” pois pääsyn suhteen. Ainakin viikon pari ”saan”

Illalla on niin paljon ajateltavaa ja sitten mieleni on niin kipeä, etten saa unta. Ei minulla eläessäni ole ollut niin perusteellista angiinaa. Kurkku ja risat on niin täynnä valkoisia pilkkuja, ettei enemmän mahtuisi. Muutenkin kaikki on niin turvonnutta ja tulehtunutta. Ruokahalu on hyvä. Ostatimme tänään jokainen pitkän kurkun itsellemme. Söin sitä kuin hedelmää. Lottatoverini tulivat eilen minua katsomaan ja toivat sokeri-mehua, omenamuussia ja kaakkua. He käyvät melkein joka päivä katsomassa. Tämä sairaala on nim. työpaikkani vastapäätä. Osastohoitajatar tulee huomenna katsomaan ja juttelemaan.

10 p:nä otetaan taas senkka. Ylihoitajatar sanoi senkkani olevan varmasti runsaasti yli 40 tai 60:n. Kuumetta minulla ei juuri ole (37-37,4). Lääkkeeksi saan 6 streptolysiiniä päivässä ja 3-5 c-vitam ja rautaviiniä sekä arseniikkiä.

Kurlaaminen tekee kauhean hyvää. Tohtori kysyy joka kerta että tekeekö tuo streptolysiini pahaa. Se on niin hyvin rasittavaa. Tuo naapuri tuossa ei voi ollenkaan enää syödä sitä, eikä nuo 3 tuossa. . .

Koetan kyllä syödä ruokapöydässä tuossa keskellä huonetta. Tänään olimme jo kaikki lotat yhdessä syömässä tuon ruokapöydän ääressä. Ruokapuoli on melko heikkoa. Aamulla saamme teetä, leipää 2 palaa, voita ja 14 sokeripalaa sekä juustoa tai marmelaadia. Tämä on noin 8:lta. Sit-ten 11 aikaan on perunoita ja kastiketta (jota ei kukaan syö) ja puuroa. Se puurohan on minun heikko puoleni ja kun vielä ei ole erikoista ruoka-halua ja kurkku on kipeä, ei se puuro mene alas. Tämä aamiainen on joka päivä samanlainen. Päi-vällinen on kello 16:n aikaan. Silloin on joko perunasoppaa tai silakkalaatikkoa tai hernesoppaa tai jotain pullia. Sitten sen jälkeen ei ole enää mitään. Illalla on aina hirveä nälkä meillä kaikil-la samoin ennen aterioita.

Yleisenä puheenaiheenaamme on senkat. Jo-kainen koettaa kilpaa saada senkkansa laskemaan. Talon ruualla sitä ei missään nimessä saa. Olem-me ruvenneet syömään tuoretta kurkkua. Pitkä kurkku päivässä piristää kovasti. Lähettipoika käy

ostamassa joka päivää puutarhurilta 8 pitkää kurkkua. Illan nälkään olemme keksineet onnistuneen ratkaisun.

Naapuriravintolaan vie lähetti täällä erään lotan kotoa saamaa voita palasen ja tuo tunnin kuluttua ihanaa voissa paistettua lohta ja tilliperunoita. Se ruoka vasta maistuu. Syömme pari kertaa viikossa sitä iltaisin kello 20:n aikaan.

Toisina iltoina joku toipilaslotta paistaa perunoita tuolla kanslian sähkölevyllä. Kalliiksi nämä "Zulag":it tulevat, mutta terveytensä tähän takia sitä tekee mitä vain ja onhan minulla rahaa. Säästetään sitten kun terveeksi tullaan. Eikös niin?

Neuvostojoukkojen massiiviset hyökkäykset Ihtantalassa saatiin torjuttua 6.7.1944 tehokkaalla ilmavoimien, tykistön, panssari-torjunnan ja panssarien yhteistoiminnalla. Sen seurauksena Neuvostoliiton sodanjohdosta käski 11.7.1944 Kannaksella olevien joukkojen ryhmittä puolustukseen ja kolme päivää myöhemmin Neuvostoliitto ilmoitti olevansa valmis neuvottelemaan rauhasta.

17.7.1944 eräs kaukopartio-osasto vihollisen selustassa ilmoitti tyhjiä junia menevän rintamalle. Näin ollen voitiin todeta, että taistelut Kannaksella olivat laantuneet asemasodaksi.

Kaksi viikkoa sairastettuaan Raili palasi takaisin töihin. Tästä on elävä kuvaus kirjeessä kotiin 21.7. Samassa kirjeessä hän pyysi lähettämään joitakin kurssikirjojaan Kemiin, jotta voisi valmistautua syksyn kokeisiin.

Olin tänään ensi kertaa sairauteni jälkeen työssä "Schwester, Schwester wo sind Sie gewesen" (Sisar, sisar, missä olette ollut), "Schwester sind Sie sicher jetzt gesund" (sisar, oletteko nyt varmasti terve) "kommen Sie wieder zu uns" (tuletteko te jälleen meille), "Zu lange Zeit sind Sie weg gewesen" (liian pitkän ajan olette ollut pois), "Schwester, wie gehts jetzt?" (sisar, mitä nyt kuuluu), "Schwester, bitte kommen Sie

hier" (sisar, olkaa kiltti ja tulkaa tänne). "Schwester ich brauche Lichtkaster und nummer 3 braucht kopfpflichtkaster." (sisar, tarvitsen valolaatikon ja numero 3 tarvitsee päävalolaatikon), "Schwester, bekommen wir heute neu Blumen" (sisar, saammeko tänään uusia kukkia) j.n.e loputtomiin. Yksi tarvitsi nenätippoja, toiselle piti sitoa käsien ja jalkojen nivelet pumpulipakkaukseen, j.n.e. Olin kuin hullunmyllyssä. Kaikki tuntui taas alussa niin oudolta. Tuntui kuin olisin mennyt uuteen paikkaan, sillä toinen puoli oli uusia. Ei minua ollenkaan väsyttä enää, mutta voi kauheata kuinka käteni vapisevat. En ollut uskoa niitä omiksi käsikseni. En suinkaan minä uutta tartuntaa helposti saa nyt meidän anginaapotilailtamme? Enköhän minä nyt jo ole jonkun verran immuuni?

29.7.1944 Presidentti Ryti allekirjoitti eroanomuksensa. Ero vahvistettiin 1. elokuuta valtioneuvoston esittelystä.

SIIRTO SAKSALAISEEN KIRURGISEEN SAIRAALAAN

Heinäkuun loppupuolella Raili siirrettiin töihin saksalaiseen kirurgiseen sairaalaan – ilmeisesti kielitaitonsa vuoksi (Työkeskus Toivolankatu 6, joka on n. 2 km:n päässä asunnosta pohjoiseen, ja oli myös otettu saksalaisen sairaalan käyttöön). Sairaalaan oli lähinnä kasvoin, mutta myös muualle kehoon haavoittuneita saksalaisia sotilaita.

Railille oli jäänyt lähtemättömästi mieleen sotilas, joka oli menettänyt näkönsä ja jonka kaikki raajat oli amputoitu (kirjeessään kotiin Raili itse oli sensuroinut/yliviivannut tämän kohdan). Muutto uuteen työpaikkaan tapahtui perjantaina 28.7. Useassa kirjeessä heinäkuun lopussa hän kuvaa työpaikan vaihtoaan ja oloja uudessa paikassa.

Huomisaamusta saan siirtyä toiseen sairaalaan. Tämä ei ole käsitettävää onnenpotkuksi, vaan viranylennykseksi.

Ylihoitajatar pyysi minua nim. lähtemään kirurgiseen sairaalaan. Hän sanoi, että siitä on

minulle suurta meriittiä tulevaisuutta varten. Sairaala on täysin muukalainen myös mitä tulee hoitureihin. Siellä on vain 3 lottaa kaikkiaan.

No, minä kun olen niin hassu, etten mitään uutta pelkää, suostun ilman enempää selityksiä. Ikävintä on se, että olen tänne edelliseen paikkaan niin kotiutunut jo. Työ on siellä taas aivan toisenlaista. Siellä on haavoittuneet. Henkisesti ja ruumiillisesti tämä paikka on helpompi. Sisätautiset ovat sentään terveennäköisiä useimmat, mutta eihän saa noita jälkimmäisiäkään pakoilla. Hehän ne vasta hoitoa tarvitsevatkin. Se oli tuo onneton "kielitaitoni", jonka vuoksi jouduin

Olen ollut sitten yhden päivän uudessa paikassani. Työ siellä on taas aivan toisenlaista. Se on paljon raskaampaa kaikessa suhteessa. Potilaat ovat monet hyvin huonoja. Suurin osa pitää pestä ja vuoteet täytyy myöskin suurimmalta tehdä.

Aivan uutta lotalle täällä on se, että täytyy olla rundilla mukana. Se kestää noin ½ tuntia. Useimmat potilaat ovat kasvoihin haavoittuneet, mutta myös on amputoituja. Täällä näkee mitä sota on. Helpompaa oli olla edellisessä paikassa. Työssä täytyy kuitenkin aina olla pää pystyssä ja virkeällä mielellä. Sanon kuitenkin suoraan, että minun on hyvin vaikea katsella ja hoitaa noita raukkoja. Kyllä kai arvaatte miksi. Sitten kun minä joskus olen valmis, ovat sodan haavat toivottavasti jo parantuneet. Tämä ensimmäinen 12 työpäivä aiheuttaa varmasti unettoman yön, mutta kyllä meidän täytyy jaksaa hoitaa ja katsella heitä, koska he jaksavat kärsiä kovia tuskia.

Huomaan, että minä en ole vielä tarpeeksi nähnyt ja kokenut mitä sota on. Mutta kun täällä olen 1½ kuukautta tiedän kyllä paljon enemmän. Täytyy valitettavasti tunnustaa, että olen niin nuori ja kokematon vielä, että minun täytyi tänään tullessani 21:ltä työstä antaa jännityksen laueta ja itkeä. Mutta eihän se ole mitään pahaa, eihän. Kieltä opin täällä taas paljon enemmän.

Koko sairaalassa on vain 3 lottaa. Tunsin edellisessä paikassa olevani kuin kotona (kuvannollisesti liioiteltuna) mutta täällä kuin vieraassa maassa. Tämä sairaalakin sijaitsee 3

km:n päässä kaupungista, joten olen aivan uudella maaperällä.

Tuo on vähän liian pitkä matka, mutta en tiedä muuttaisinko sinne lähemmäksi asumaan vaikka saisinkin asunnon, sillä siellä ei ole ketään tuttuja. Matkan pituuden takia minun täytyy nousta jo 5.45 joka aamu, ja olen asunnossani siinä 21 tienoissa. Vapaa-aikaa on täällä myöskin paljon vähemmän. Olen vapaa joka päivä ½ 3-4. Matkoihin menee runsas puolittuntinen, joten ei sitä paljon aikaa yli ole.

Olen nyt ollut pari päivää uudessa paikassani. Sanon suoraan, että tämä uusi työ on monin verroin raskaampaa kuin entinen kaikessa suhteessa. Edellinenhän oli yksinomaan sisätautisairaala ja tämä haavoittuneiden sairaala. Minun osastollani on kaikki sellaiset, jotka ovat haavoittuneet myös kasvoihin tai yksinomaan kasvoihin. Täällä on monia hyvin huonoja. En halua valittaa, mutta sen sanon suoraan, että tämä uusi tehtävä on minulle hyvin raskas. Täällä näkee todella, mitä sota on. Tällaisessa muodossa en ole vielä saanut kokea sodan kauhuja. Olen kai vielä liian kokematon.

Minun on täytynyt lieventää tuskaani itkemällä illalla täällä asunnossani. Mutta eihän se ole mitään pahaa? Työssä täytyy aina olla toivonrikas ja elämänhaluinen, sillä kyllä meidän pitää jaksaa hoitaa ja katsella näitä, koska he jaksavat

Työtä minulle tuli myös paljon enemmän. Olen osastolla ainoa lotta. Minun lisäksi on saksal. osastonhoituri ja saksal. Hilfschwester (apuisar). Edellisessä paikassa oli 3 hoituria ja 8 lottaa osastolla. Koko laitoksessa on vain 3 suomalaista ja ne ovat lottia (keittiössä). Osastollani on 8 huonetta. Työtä on niin paljon, ettei koskaan ennätä 5 min istua. Jos on aikaa, odottaa sidehuoneessa isot pinkat sidetarpeita laittamista. Ne pitäisi myös saada valmiiksi. Rundilla minun pitää olla mukana, jossa lotat eivät yleensä ole läsnä. Työt menevät päällekkäin tahtomattakin ja uusia tulee koko ajan. Yhtaikaa pitäisi jaksaa ruuata potilaille ja myös syöttää kaikki käsi-potilaat ja hyvin huonot, ja korkeita upseereita pitää koko ajan passata. Työn paljouden takia on

meillä tuskin ollenkaan vapaa-aikoja. Ylös nousen joka aamu 5.45 ja illalla olen asunnossani kello 21 tienoilla. Illalla olen niin väsynyt, etten jaksaa mitään tehdä. Koetan kuitenkin jaksaa kirjoittaa teille kotiin, mutta muut saavat odottaa parempia aikoja. Elkkä vaan luulko, että minä valitan, en sitä en halua suinkaan tehdä, enkä voikaan, sillä minulla on täällä hyvä olla. Kun on terve niin jaksaa niin paljon tehdä. Saanhan täällä rauhassa tehdä työni.

Heinäkuun lopussa 1944 voitiinkin hyvin todeta, että Neuvostoliiton Karjalan armeija ei saavuttanut tavoitteitaan Laatokan Karjalassa – myös neuvostoarmeijan tavoite Kannaksella jäi saavuttamatta.

KAIKKI HOITAJAT EIVÄT OLLEET RAILILLE MIELEEN Railin käsitys saksalaisista hoitajista ei ollut kovin positiivinen. Varsinkin uuden työn kirjoittamana kirurgisessa sairaalassa on muutamassa elokuun kirjeessä kuvauksia joistakin hoitajista.

Minä olen saanut sellaisen käsityksen saksalaisesta naisesta, että kova se on hosumaan, mutta mitään järjestystä ei ole.

On aivan mahdotonta olla yhtäaikaa ensimmäisessä kerroksessa ja 3:nnessä. Ne kulkivat edestakaisin ja ihmettelivät kun on niin paljon ja monessa paikassa puuhaa, mutta eivät hoksaa sitä, että toinen tekisi vain ne työt ja toinen vain ne. Ei se tietysti käy aina päinsä, kun usein tarvitaan meitä molempia (saksal. Schwesteriä ja minua) yhtä aikaa. Kaikki sitomiset esim. suurin piirtein suoritamme yhdessä.

En minä ole koskaan nähnyt niin epäkäytännöllistä ihmistä, kuin meidän osastonhoitourimme. Kukaan ei hänestä pidä, yllilääkäreitä myöten. Silloin kun hänellä eilen oli vapaapäivä, oli kaikki tyytyväisiä. Ruuanjakokin kesti vain ¾ t. Tämän hosuessa keittiössä kesti jako tänäänkin 2½ tuntia. Kyllä minua sisimmässä nauratti, kun hän laski ja mietti kuinka monta diettiä meillä on. Listalla lukee, että on kahdeksan mutta tämä ei hoksaa sieltä katsoa., vaikka

hän on itse sen kirjoittanut juuri ruuanjakoa varten. Hän otti ison ”tornin” kulhoja ja saneli: ”Das ist für Puttgam, das für Spättler, das für Lenz, das für Geiger, das für Ivan und das ist für ”den zweiter Links” (Tämä on Puttgamille, tämä Spättlerille, tämä Lenzille, tämä Geigerille, tämä on Ivanille ja tämä on toiselle vasemmalta). Sitteen hän mietti ja latoi ne taas samaan pinoon muitten kanssa ja saneli: ”Puttgam, Spätter jne.” Mutta nyt ne oli jälleen sekaisin.

Uudestaan taas sama juttu. Sitten kun hän vihdoinkin oli saanut joka kulhon merkityksi, täytti hän ne ja koko ajan puhui, mitä ajatteli: ”Spätter, Ivan, Lenz”. Sitä hän ei voi jaksaa käsittää, että minä voisin viedä ne kaikki yhdellä kertaa pari kerrosta alemmas. Ei kerta kaikkiaan ei. Minä saan viedä ensin Puttgamin vadin alas, tulen ylös j.n.e. 47 kertaa päivässä. Jos ne annokset olisi erilaiset voisin ymmärtää, että ne sekottuisi, mutta kun ne on prikulleen samanlaiset.

Minä olen yrittänyt monta kertaa ehdottaa, että minä veisin kaikki yhdellä kertaa, mutta tuloksetta!!!!? Sitten kun hän on uudelleen sekoittanut kenellä on ja kenellä ei ole, saan minä selvittää sen. Onneksi keittiölotta jakaa ”Vollkastin”.

Muuten se ”mummo” ei iltaan mennessä selviäisi. Ja se sitten jaksaa puhua. En minä ole vielä koskaan nähnyt hänen olevan hiljaa. Yleensä hän jakaa ruokaa niin paljon, että toinen puoli jää ilman.

Hermostunut hän ei ole koskaan. Siitä sen näkee juuri kuinka onneton ”pakkaus” se on. Kaikissa muissakin hommissa hän on niin häkeltynyt, ettei huomaa, mitä pitäisi tehdä. Minä olen kuin lammas. Juoksen 47 kertaa alas ja selvitän hänen sotkunsu. Sitähän varten minä olen siellä. Edellinen lotta ei tullut toimeen hänen kanssaan, ja sitä varten vaihdettiin minut sinne. Sisulla selviän loppuun asti. Ystävällinen hän on, toimittaa joka ilta kädestä minulle hyvää yötä ja valittaa, kun on niin paljon tekemistä minulle.

Oikein herttainen nuori mies tuo yllilääkärimme. Hän aina käy kysymässä meiltä lotilta, jos on jotain hullusti. Hän asuu tuossa sairaalan keittiön

viereisessä huoneessa ja saappaat on aina aamuisin, kun tulemme työhön oven ulkopuolella. Määrättyyn aikaan häviää ne sisäpuolelle ja siitä tiedän, että pian alkaa rundi, joten tiedän mennä alas vastaanottohuoneeseen. Minulle taitaa tulla sittenkin muutto tuonne kaupungista pois. Kuulin nim. huonetoveriltani, että suomalaisylihoitajatar oli kysynyt häneltä, että mitäs sille nti Rantasalolle kuuluu ja tänne kaupunkiin astiko se raukka aina kävelee. Hän kuulemma sanoi tänä iltana soittavansa majoituspäällikölle, että minun täytyy saada asunto lähempää.

Marsalkka Mannerheim vannoi presidentin valan 4.8.1944.

RAILI SAI "YLENNYKSEN" ELOKUUN ALUSSA

Olen onnellinen eräässä suhteessa. Osastonhoitajatar tuli äsken, tunti sitten minun luokseni ja sanoi, että ylilääkäri oli tänä aamuna sanonut, että minun täytyy oppia täällä jotakin uutta, jotakin lisää vielä, jos 3 viikon kuluttua aion lähteä pois. Hän oli kuulemma sanonut, että näin hyvää tilaisuutta ei saa jättää käyttämättä missään suhteessa. Minun täytyy kuulemma 3 viikon kuluttua voida sanoa, että olen oppinut täällä paljon. Ylilääkäri oli kuulemma sanonut, että huomisesta lähtien minä saan hoitaa koko vastaanottopotilaiden hoidon. Potilaita on vastaanotolla päivisin noin 30. Niille pitää ylilääkärin tutkittua antaa senkin kymmenet erilaiset salvat ja tipat silmiin. Sen lisäksi pitää minun kuulemma huomisesta lähtien antaa kaikki lääkkeet kolme kertaa päivässä koko osaston kaikille potilaille.

Tähän menee päivässä aikaa noin 4-5t. Tämä on osastonhoiturin päätehtävä, mutta kuulemma huomisesta alkaen ylilääkärin toivomuksesta se tehtävä siirtyy minulle. Olen hyvin onnellinen ja ehkä ylpeäkin, sillä yleensä lotat eivät saa koskeakaan lääkkeisiin. Itse olen myöskin tyytyväinen tähän huomaavaisuuteen, sillä minulla on kova halu oppia uutta ja aina vain uutta. Koska tohtorimme kerran haluaa, että tämä aika pitää olla minulle opintoaikaa, niin sen kun huomena ryhdyin uuteen tehtävääni.

Minä olen sitten aloittanut uuden tehtäväni, tarkoitan niiden tippojen ja salvojen jakamisen. Eilen kuljin Schwester Johannan kanssa läpi kaikki 11 huonetta ja katsoin miten se tapahtui. Tänä oli tuolla Schwesterillä vapaapäivä. Kuljin keittiön halki ja silloin (aamulla) osastonhoituri sanoi minulle, että olisinko minä kiltti ja antaisin kaikki lääkkeet sekä vastaanotolle tulleille, että osastolla kaikille, hänen pitää laittaa aamiaisvoileivät (s.o. leivät ja voita päälle). Minusta olisin minä paljon paremmin voinut laittaa voileivät ja hän jakaa, mutta kun en koskaan pane vastaan. Minä olen varmasti saanut paljon itseluottamusta täällä!!! En nim. epäröinytkään, vaan menin alakertaan, otin lääketarjottimen ja läksin kierrolle tukenani ja turvanani vain saksankielentaitoni mikä tulee lukemiseen (huom! saksalaisin kirjaimin).

Ylilääkäri kulki tietysti juuri ohi, kun minä annoin lasisauvalla silmään voiteita odotushuoneen potilaille. Häntä nauratti vain. (toivotavasti ei sentään minun tökerytyeni).

Läksin sitten kiertämään kaikki huoneet ja annoin senkin 14 eri lääkkeet. Vähän vajaa 2 tuntia kesti tämä jakelu. En tuntenut itseäni ollenkaan epävarmaksi. Potilaat sanoivat muuten, että olin paljon helläkätisempi kuin osastonhoituri.

Kiitos ja kunnia! Sitten taas kiireesti sitomaan. Erään vatsa piti sitoa, toisen polvi, kolmannen käsivarret, erään pää, toisen rinta jne. Tuokin kesti toista tuntia. Sitten kipasin syömään ja sitten taas sama kierros niiden salvojen ja tippojen kanssa. Se kierros taas keskeytyi, sillä eräs potilas tuli hakemaan minua vastaanottohuoneeseen ylilääkärin luo. Sinne oli tullut eräs siviilityttö vastaanotolle ja minua pyydettiin tulkiksi. Kyllä sekin oli homma. Täytyy tehdä senkin 20 kysymykset ja vastaukset kääntää sitten saksaksi. Se tulee nyt 3 kertaa päivittäin tänne, joten siinä on minulle taas kieliharjoitusta yllin kyllin. Täytyy taas tänä iltana tutkia tuota sanakirjaa. Aina sieltä löytää sanoja, joista seuraavana päivänä on hyvin kiitollinen.

Elokuun puolivälissä Raili muutti asumaan lähemmäksi sairaalaa Työkeskus Toivolan

viereen, ilmeisesti jonkun kaupan yläkertaan. Talo lieene vanha puutalo, jossa majaili mm. lutikoita, minkä voi päätellä seuraavasta kirjeestä:

Syksyn sateitten takia on erinomaista asua näin aivan sairaalan vieressä, mutta muuten kadun, että muutin tänne. Huoneessa ei olisi mitään vikaa, mutta ne "hyyryläiset". Tämä on sellainen "vanhojen tavaroiden kauppa".

Tietää melkein mitä sitten mukana seuraa. Kysyin tuolta toveriltani, että onko täällä muita "asukkaita", mutta hän vakuutti, ettei hän ainkaan 1½ vuoden aikana mitään huomannut. Kyllä toiset on kovanahkaisia ja sokeita!! Pelkkä tietoisuus, että sängyssäni on kavereita vie se minulta yönen tyystin. Minä olen tullut niin herkäksi, että unissani tajuan, että tuossa seinällä kiipeää joku, avaan silmäni ja oikeassa olen. Sitten alkaa metsästys. Viime yönä 22-6 välillä tämä tapahtui 16 kertaa. Ymmärrätte, että sellainen yö on levotonta. Yhtään kertaa ne eivät ole minuun käyneet – onneksi. Pelkkä tietoisuus pidättää minua mahdollisimman kauan ylhäällä. Kun minulle tulee viikon kuluttua puoli päivää vapaata putsaan tämän –leposohvan- ja panen vesikupin joka jalan alle ja nokkosia ympärille. Jo on kumma jos en saa nukkua. Vai oliko se viimeinen resepti muurahaisia sängyn ympärille vai mitä kysyy neuvosta hyvin kiitollinen kiusaantunut "seslongin" omistaja. Nyt olisi hyvin otollista olla yökkönä, sillä onhan tunnettua, että nämä "asukkaat" nukkuvat päivisin. Tästä tuli hyvin inhottava puoliarkkinen, mutta kun kirjoitan tavallisesti siitä, mikä ajatuksiani kiertää ja tämä on tällä kertaa ajankohtaista.

KIELITAIOLLE OLI KÄYTTÖÄ

Railin kielitaito koheni koko ajan. Häntä pyydettiin usein tulkiksi, kun muilla suomalaisilla loppui kielitaito. On ilmeistä, että Raili keskusteli sujuvasti saksalaisten kanssa, mikä varmaan oli osittain peruja perheen yhteyksistä Saksaan ja Baltiaan jo 1930-luvulla.

Äiti kirjoitti, että kunpa minä vain osaisin käyttää hyväkseni tilaisuutta kielen suhteen. Minulla ei kerta kaikkiaan ole mitään mahdollisuutta puhua suomea täällä. Kaikki määräykset tulevat tietysti saksaksi. Aina, kun olemme joku schwester ja minä yhdessä, juttelemme kaiken maailman asioita. Potilaitten kanssa joutuu aina juttelemaan, kun käy huoneissa asioilla, puhumattakaan silloin, kun joutuu ensin sitomaan. Silloinhan on enemmän aikaa keskusteluun.

Ylilääkärin kanssa juttelen usein vastaanottohuoneessa milloin vain on aikaa. Syödessä toimistoupseerien kanssa saman pöydän ääressä luistaa juttu koko ajan. Huomaan kuinka vähän sanoja muistan. Usein olisi niin paljon sanottavaa, mutta täytyy kiertää ja kaartaa päästäkseen loppuun. Olenkin ruvennut iltaisin sikäli, kun jaksan, lukemaan saksaa lisäksi.

Minulla on pieni suomal-saksal sanakirja, josta luen aakkosjärjestyksessä kaikki sanat sekä toverini "100 tuntia saksaa".

Viimeksi mainittu kirja on aika mukava. Siinä on myöskin kieliooppia. Yhtämittaa saan pyytää ja kysyä ja selittää toisten meikäläisten puolesta. "Neiti Raili kysykää sitä ja sitä jne." pyytävät lottatoverini. "Raili, mene tulkiksi vääpelille tai ylilääkärille" huutaa joku. Ja minä olen niin hassu, etten aikaile ollenkaan, oli sitten kysymys ylilääkäristä, vääpelistä tai muista. Pidän niin itsestään selvänä, että teen, mitä käsketään, etten ajattelekaan epäroidä. Eivät asiat, ihme kyllä, vielä epäselväksi ole jääneet. Kukas olisi uskonut, että MINÄ tällaiseen liemeen joudun.

Eräs potilas on ruotsalainen ja hänen kanssaan yritän puhua ruotsia, mutta se se vasta hankalaa on. Sekoitan niin täydellisesti saksaa siihen joukkoon, että en tahdo loppuun päästä. Se onkin "mukavaa" kun ei kukaan muu koko laitoksessa osaa puhua hänen kanssaan ruotsia kuin ylilääkäri ja allekirjoittanut. Luulen, että me molemmat osaamme juuri saman verran. Tohtoriamme naurattaa aina rundilla, kun hän joutuu puhumaan ruotsia, koska hän tietää, että minä ymmärrän. Niin se vaikeasti tulee ulos ja usein höystetynä saksalla.

Useissa kirjeissä Raili kertoi siitä miten hankalaa esiliinojen pitäminen puhtaana ja valkoisena on kylmässä vedessä pesemällä ja vielä saada ne ajoissa kuiviksi ja sileiksi. Jo kesäkuussa Raili oli pyytännyt äidiltään paria lisäesiliinaa, ettei niitä tarvitsisi pestä ihan niin usein. Elokuussa Raili kirjoitti ainaisesti pyykkihuolestaan seuraavasti:

Rakkaimpani siellä kaukana kotona.

Tulin juuri (kotiin) asuntooni sairaalasta. Kello on jo yli 21, mutta minä olin pyykillä työn päätyttyä. Kyllä olenkin saanut niin tarpeeksi tuosta ainaisesta esiliinojen pesusta. Yksi essu pysyy puhtaana enintään 2 päivää. Sitten täytyy ottaa jo toinen. Jos olisin keittiössä menisi likaisempikin, mutta rundilla täytyy aina olla puhdas. Kuivatan ne tuossa keinutuolin selkänojjalla ja huomenna päivällä silitän ne joko täällä asunnossani tai sairaalassa. Hankalaa tuo homma on.

Koko loppupäivän olen häärännyt pyykin kanssa. Pesin lottapukuni. "Mutia", meidän eräs siivoojamme kävi niin sääliksi nähtyään minut 3 likaisen esiliinan kimpussa kädet melkein rikki hankauksesta, että hän lupasi pestä ja vieläpä keittääkin esiliinani ja kaulukseni sekä huppuni. Tämä oli minulle hyvin suuri apu. Olen saanut niin tarpeeksi pestä esiliinojani, että varmasti en vapaaehtoisesti käyttäisi sellaisia siviilissä. Yksi essu kestää puhtaana enintään 2 päivää.

Sitten käänän ja taas 2 päivää. Usein satuu kyllä niinkin, että heti ensimmäisellä tunnilla läikähtää jotakin lääkettä tai jotakin ruokaa-esiliinalleni. Silloin täytyy jo samana päivänäkin ennen rundin alkua muuttaa uusi puhdas päälle. 2 asiaa on, mitä en siviilissä tee. Toinen on edellä mainittu valkoisten esiliinojen käyttö ja toinen "valkoisten" kumitossujen käyttö. Joka ikinen ilta saan kuurata ja valkaista niitä. Valkoinen on kaunista, mutta niin epäkäytännöllistä. Kun se ei niin helposti muuttaisi väriään, menisi hän se. . .

TYÖTOVERUUTTA OLOSUhteista HUOLIMATTA

Kirurgisen sairaalan henkilökunnan illanvietosta Raili kertoo 20.8. päivätyssä kirjeessään:

Kerron nyt aluksi eilispäivästä, joka oli erilainen kuin muut. Saksalaiset Schwesterit olivat eilisillaksi järjestäneet toveri-illan. Sinne kutsuttiin 7 Schwesterin lisäksi ylilääkäri, 2 toimistoupseeria, lääkintäaliupseeri ja meidät 3 lottaa.

Kaikki yhdessä (naiset) valmistimme illanviettoa. Ihanat paistit, salaattit, kahdeksanlaiset valmiit voileivät ja 7 kaakut valmistuivat iltaa varten. Katoimme Kasinon, koristimme elävillä kukkasilla ja laitoimme kaikki valmiiksi. 21 aikaan oli kaikki valmista. Me kolme lottaa suunnittelimme itsellemme sopivan pään toisessa pöydässä, mutta saimme kuulla, että istumajärjestykskin oli tehty. Toiseen pöytään tuli "kerma". Sen ääressä oli paikka ylilääkärille, ylivääpелille, toimistoupseerille, leikkaussalin Schwesterille ja !!! allekirjoittaneelle !! Minut pantiin istumaan ylivääpелin ja ylilääkärin väliin.

"Voi aikoja, voi tapoja" Ylilääkärin toisella puolella istui osastonhoituri ja sitten ne 2 muuta. Toiseen pöytään meni kaikki muut. Sinne meni myöskin minun tukeni ja turvani, nuo 2 muuta lottaa. Siellä he saivat istua vierekkäin ja minut poloisen panevat noin "kamalaan" paikkaan. Mikään kursailu ja muuttaminen ei tullut tietysti kysymykseenkään.

Siinä me sitten söimme ihanat sopat, paistit, salaattit, voileivät, kaakut y.m. Radio soitti ja ilta kuluu oikein leppoisasti aina 1:een asti. Keskustelimme ja juttelimme kaikesta mahdollisesta ja hyvin pian se ilta meni, ja oikein mukava muisto jäi. Minulla on ollut aivan erilainen käsitys tuollaisista illallisista, mutta nyt se muuttui. Oli niin kodikasta ja miellyttävää. Se johtuu kai ennen kaikkea siitä, ettei ollut mitään juomia tarjolla. Söimme itsemme kaikki niin täyteen, että vielä tänään tuntui. Oikein vitsikäs ja mukava tuo pöytäkaverini Techow oli, sepä siitä.

Minä olen niin tottunut tähän elämään täällä, etten voi enää kuvitellaakaan muunlaista. Olen tottunut siihen, että kaikki tavarat on tuossa

matkalaukussa sängyn vieressä, että asun tässä "tönössä", että olen täällä yksin, että te, Äiti, Isä ja sisaret olette siellä kaukana. Olen tottunut siihen, että vain kirjeellisesti voimme vaihtaa ajatuksiamme. Olen tottunut ikuiseen odotukseen. Vaikka en ole ollut kuin 3 kk täällä, niin kuitenkin olen aivan täydellisesti unohtanut minkälaista on olla kotona. Ihmeellistä, että ihminen voi niin täydellisesti unohtaa ja tottua uusiin olosuhteisiin, mutta se johtuu siitä, että olen nähnyt ja kokenut ja sisimmässäni tuntenut näiden 3 kk aikana niin paljon, paljon uutta ja aivan erilaista.

Uudet ihmiset, uudet olosuhteet jne saavat niin ihmeellisiä aikaan.

17.8.1944 Presidentti Mannerheim ilmoitti Saksalle, että Rytin sopimus ei sido häntä. Suomi jatkaa sotaa vain siihen asti kuin Suomen edut sitä vaativat. Ja viikkoa myöhemmin 24.8.1944 Presidentti Mannerheim teki päätöksen rauhaan pyrkimiseksi. Jo seuraavana päivänä ulkoministeri Enckellin allekirjoittama ehdotus rauhanneuvotteluista Moskovassa toimitettiin Tukholmaan Neuvostoliiton suurlähettiläs Kollontaille.

Eilen tuli uusia potilaita ja ennen kaikkea meidän kirurgimme käy niin myöhään rundilla. Ylilääkäri (silmälääkäri) käy kierrolla 9 aikaan ja tämä toinen tohtori 20 aikaan illalla. Sen jälkeen sitä on sitten sitomista ja lastoittamista pariksi tunniksi. Minusta ei näyttänyt ollenkaan mukavalta, että tuo toinen lottä läksi täsmälleen 20:ltä kotiin. Hänelle oli siis tärkeintä, että pääsee täsmälleen pois jääkööt sitten työt miten kesken tahansa. Tai ehkäpä me lotat olemme sellaista kone-työvoimaa, jota ei saa käyttää 20:n jälkeen. Kun alilääkärikin tuli illalla minua vastaan 21:n jälkeen käytävässä, hän huudahti: "Voi hirveätä, kuinka te näin myöhään vielä olette työssä täällä. Teidän sisar Raili täytyy mennä jo

Mainitsen vielä lopuksi, että olen "niittänyt ensimmäiset laakerit" ammatissani, tulevassa ammatissani, sillä eräs vastaanotollamme 2 vii-

kon ajan käynyt nainen toi minulle ihanan sokerikaakun!! Siitä se alkaa!!!! –sokerikaakusta.

2.9.1944 Eduskunta hyväksyi Neuvostoliiton asettamat rauhanehdot. Suomi katkaisi suhteensa Saksaan ja Lapissa olevien saksalaisjoukkojen komentaja, kenraali-eversti Rendulic vieraili Mannerheimin luona päämajassa ilmoittaen, että jos suomalaiset ja saksalaiset joutuvat sotaan, siitä tulee verinen, koska vastakkain on kaksi maailman parasta armeijaa.

3.9.1944 alkoi ylipäällikön käskystä saksalaisille alistettujen joukkojen uudelleen sijoitus siten, että mm. 6. D siirtyi Kannakselta Kajaaniin, 15. Prikaati siirtyi Impilahdelta Liminkaan, Os. Pennanen Lapista Kemiin tehtaita ja sahaa urvaamaan ja muut saksalaisille alistetut joukot mm. Liminkaan.

4.9.1944 klo 7.00 lopetettiin vihollisuudet Neuvostoliittoa vastaan, mutta vasta 5.9.1944 klo 7.00 Neuvostoliitto lopetti vihollisuudet Suomea vastaan.

Raili kirjoitti vielä 3.9. lyhyen kirjeen vanhemmilleen.

Rakkaat siellä kotona!

En ennätä, enkä voi kirjoittaa nyt, sillä kuulin pari tuntia sitten tuon suuren uutisen. En ollut itse siitä lukenut, enkä kuullut radiosta, vaan työhön mennessäni sairaalassa kuulin. Tulin aivan kalpeaksi, enkä voinut mitään puhua. Nyt minulla on kahden tunnin loma ja pelkään melkein paluuta takaisin. Tiedätte kai mistä siellä puhutaan ja tiedätte kai myöskin, että meillä ei ole helppoa nyt, eikä lähiaikoina.

Pelkään puhumista heidän kanssaan. Enempää en tällä kertaa osaa kirjoittaa, vaikka puhumista olisi kovasti. Panen tämän pienen lappusen vain ilmoituksena siitä, että olen vielä Kemiissä. Minne menen ja milloin, en tiedä, mutta todennäköisesti pois täältä.

Kaikkea parasta Isänmaallemme ja teille, rakkailleni.

Viimeinen kirje kotiin oli päivätty 6.9.1944. Sen jälkeiseltä ajalta ei ole kirjeitä, joten ei ole tarkkaa tietoa siitä mitä sitten tapahtui.

Tälle minun komennukselleni tuli sitten hyvin traagillinen loppu. "Als Freunde lernten wir euch kennen, als Feinde müssen wir trennen." (Ystävänä opimme teidät tuntemaan, vihollisina täytyy meidän erota). Tämä tieto tuli 3/9 vastaisena yönä ja kun aamulla menin ½ 7 ltä työhön mitään tietämättä hämmästyin hirveästi, kun ovellamme seisoi sotilas ase kädessä. Mitä oli tapahtunut, en voinut ymmärtää. Sitten se selvisi. Ette usko kuinka kaamean vaikutuksen tuo teki, tuo päivä oli kamala. Molemmiin puolin oltiin kyynelsilmin. Uutisia tuli enemmän ja enemmän. Ruoka ei maistunut. No, mitäpä tuota enää muistele. Nuo 3 päivää, jotka ovat nyt kuluneet, ovat olleet niin tavattoman pitkät ja rasittavat, ettei niitä tahdo enää koskaan muistella. Arvaatte kai, että meillä 4 lotalla ei ole helppo tehtävää olla tuolla. Ei silti, useimmat ovat olleet oikein liikuttavia, mutta on joukossa toisenlaisiakin. Olen päättänyt täydellisesti vaieta kaikessa, mutta ei sekään ole niin helppoa ollut. Olemme odottaneet päälliköltämme poistumismääräystä, mutta toistaiseksi turhaa. Nyt alkaa jo taas hiljaiseen mennä. Toivon nyt sitä, että saan olla paikallani loppuun asti. Olisi ikävää lähteä kesken pois.

Ylilääkärikin kysyi tänään minulta, että miten meidän laitamme on. Sanoin haluavani jäädä viimeiseen asti. Hän sanoi myöskin toivovansa sitä. Hyvin mahdollista on, että huomenna saamme poistumispaperit.

Tämä aika on minulle niin kuin meille muillekin ollut hyvin väsyttävää. En ole nukkunut 3 vrk juuri ollenkaan. Tämä asuntoni sijaitsee niin hyvin levottomalla paikalla. Tänään päivällä nukuin 2 tuntia. Tuo talonrouvani iloitsee aselevosta, koska hänen ainoa poikansa on siellä. Hän on melkein joka ilta säännöllisesti ollut itkemässä minulle levottomuuttaan. Nyt hän on iloinen. – Sitä syytä ei ainakaan minulla ole, päinvastoin. Nyt alkaa uusi katkera aika. Onhan se sikäli minulle helpoitus, ettei tarvitse ottaa osaa hänen levottomuuteen.

Päivät ovat niin täynnä uusia ja aina vain uusia koettelemuksia, ettei kykene lainkaan uskomaan tätä todeksi. Mitä huominen päivä taas tuoneekaan tullessaan, sitä emme onneksi tiedä. Saamme kiittää jokaisesta päivästä, jonka olemme saaneet elää.

Painunkin taas tuohon pitkälleensäängylleni ja lepuutan itseäni.

Kertomansa mukaan Raili oli Kemissä siihen asti, kun saksalaiset lähtivät eli ilmeisesti syyskuun loppuun. Kun 1. lokakuuta suomalaiset nousivat maihin Torniossa, alkoivat saksalaiset vetäytyä Kemistä pohjoiseen heti lokakuun ensimmäisellä viikolla.

Työilmapiiriä sotasairaalassa Raili kuvasi hyväksi, jopa silloin kun sotilaallisuudet Suomen ja Saksan välillä 15.9.1944 astuivat voimaan. Railille jäi lopun kaoottisesta tilanteesta sairaalassa mieleen pihan suuret patjaroviot.

Saksalaiset evakuoivat ensin potilaat, sitten saksalaiset sairaanhoitajat ja lääkärit – kaikki Pohjois-Norjaan. Saksalaiset toivoivat suomalaisten lottien lähtevän heidän mukaansa sanoen, että venäläiset tulevat ja valloittavat Suomen.

Monet Railin kertoman mukaan lähtivätkin, mutta hän itse palasi kotiin, koska tunsii kaksoisveljensä kaatumisen takia velvollisuudekseen palata vanhempiensa luo.

Käytettyjä lähteitä:

Raili Rantasalo 1944, kirjeet Kemistä kotiin ja muita säilyneitä henkilökohtaisia muistiinpanoja

Jatkosota: Kronikka, Matti Ahola et al. 2. painos, Gummerus 1997

Jatkosodan historia 5, Sotatieteen laitos, WSOY 1992

ETTÄ HOIJETTAIS SITÄ LEIVISKEE - MERKILLEPANTAVIA VÄÄNÄSIÄ

Marjatta Väänäsen edesmennyt puoliso, professori Jouko Väänänen oli Väänästen sukuseuran aktiivi 1960-luvulla. Hän oli syntynyt Murtolahden sukuhaaraa.

Saara Sallakorpi syksyllä 2013.

TEKSTI JA KUVA: RIITTA MÄKINEN

KUNNIAJÄSEN MARJATTA VÄÄNÄNEN 90-VUOTIAS

Väänästen sukuseuran kunniajäsen, ministeri Marjatta Väänänen täytti 90 vuotta 9.8.2013 ja juhli merkkipäivää vain perhepiirissä. Väänästen sukuseura kuitenkin oli mukana niin, että juhlittava sai perhepäivällisen yhteydessä rintaansa sukuseuran hakeman Sukuseurojen Keskusliiton kultaisen ansiomitalin.

Marjatta Väänänen, o.s. Kittilä, kertoi arvostavansa Väänästen sukuseuran hyvän tuulista ilmapiiriä, jota hän viimeksi koki Kuopion sukukokouksessa. Hän kuuluu myös varsinaisuomalaiseen Tilkasten-Värrin sukuseuraan ja on toiminut sen puheenjohtajana. Entisenä opetusministerinä hänet pyydettiin muutama vuosi sitten sukututkimusharrastajien lähetystöön, joka lähestyi valtiovaltaa muistuttaen liiallisen yksityisyyden suojan ongelmista sukututkimukselle ja sukuseuroille.

TEKSTI JA KUVA: MARIA REUTER

SAARA SALLAKORPI 100-VUOTIAS

Kamreeri Saara Sallakorpi o.s. Väänänen syntyi. 11.12.1913 Kajaanissa rautatieläis-isän ja kätilö-äidin perheeseen.

Saara kävi näyttämässä ylioppilaslakkia Reittiöllä tyttärestään ylpeän isän kanssa.

Juna vei Saaran Helsinkiin oikeustieteellisiin opintoihin vanhempien tuella. Saara sai rintamatunnuksen työskennellytään sotatoimialueella Kemijärvellä. Hän avioitui Aarne Sallakorven kanssa. Työuransa Saara teki taloushallinnon tehtävissä Kainuussa ja Helsingissä. Nykyisin hän asuu Joensuussa Hoitokoti Helmessä.

TEKSTI JA KUVAT: JENNI LINNOVE
KUVATEKSTIT: RIITTA MÄKINEN

MARJA LINNOVE O.S. VÄÄNÄNEN 2.4.1936-18.8.2013

Maaseudun kehittäjä, kotiseututyön tekijä ja Väänästen Sukuseuran aktiivinen jäsen Marja Linnove kuoli pitkän sairauden uuvuttamana viime elokuussa.

Marja Väänänen syntyi Siilinjärvellä Pöljän Lassilaan maanviljelijä-isän ja opettajatar-äidin perheeseen. Lassilan tila oli ollut Väänästen suvulla sen perustamisesta 1700-luvulta lähtien. Perheen lapset, isovelji Hannu ja Marja itse laitettiin oppikouluun, Marja Kuopion tyttölyseoon, josta hän kirjoitti ylioppilaaksi 1956. Opinnot jatkuivat Helsingin yliopistossa maa- ja metsätalouden parissa, mistä Marja valmistui agronomiksi 1962 pääaineena kasvinviljelytiede.

Marja tapasi puolisonsa Eero Linnoven jo tyttölyseoaikoina. He avioituivat 1962. Vuonna 1966 he saivat haltuunsa Lassilan tilan ja niin alkoi sekä kunnostustyö että tuotantosuunnan, tuohon aikaan uudenlaisen erikoistumisen, hiehojen kasvatuksen kehittäminen.

Maaseutu ja sen kehittäminen olivat Marjalle tärkeitä. Hän kiinnitti asioihin huomiota jo 1970-72 toimiessaan MTV:n freelance-toimittajana tehden ajankohtaisohjelmia maaseudun asioista. Marja toimi maaseutuyrittäjäkurssien ja maaseudun kehittäjien täydennyskoulutusten vetäjänä Kuopion yliopistolla lähes kaksikymmentä

Väänästen sukuseuran toisen sukokouksen retkeily 8. elokuuta 1945 suuntautui Siilinjärven Pöljän Lassilaan, jonne matkattiin junalla Kuopiosta. Osallistujia laskettiin 150. Mukana oli Pöljän sukuhaaraan kuulunut kirjailija Kalle Väänänen, jonka tuotantoon sisältyi sellainenkin kirja kuin Pöljäm pysäkillä palmupuihin siimekseen. Kuvan lapsiparvessa varmasti talon lapset Marja ja Heikki Väänänen. Isäntäparina toimivat heidän vanhempansa Elsa ja Janne Väänänen. Erityistä iloa monipuolisen ohjelman lisäksi tuotti se, että päivällinen voitiin tarjota ilman elintarvikekortteja, kiitos raaka-aineita lahjoittaneiden suvun jäsenten. Tämän kokouksen osanottajat huomasivat nauttia myös talon uimarannasta.

vuotta 1980-luvun alusta. Tuosta työstä hänet palkittiin niin MKL:n maaseutumitalilla, Pro maaseutu -palkinnolla kuin Suomen Valkoisen Ruusun ansioristillä.

Marja Linnove tunnettiin voimakastahtoisena, mutta myös avarakatseisena ihmisenä. Hän halusi edistää yhteistä hyvää monella rintamalla ja vaikutti eri vaiheissa muun muassa Siilinjärven kirkkovaltuustossa, Kuopion agronomiyhdistyksen johtokunnassa, Siilinjärven kotiseutulautakunnassa ja 1980-luvulla Väänästen sukuseuran johtokunnassa.

Erityisen rakas Marjalle oli äitinsä Elsa Väänäsen (o.s. Laitinen) perustama Pöljän kotiseutumuseo. Se esittelee savupirtteineen pienviljelijän elämänmuotoa Savon sydämessä. Myös koko kylän asiat työllistivät kylätoimikunnan kautta.

Väänästen suku oli osa tuota niin tärkeää kotiseutua ja Lassila huokui suvun historiaa. Marja vaali sekä talon ulkoisia puitteita että kaikkea keräämäänsä tietoa suvusta. Marjalla oli myös paljon omakohtaisia muistoja ja tarinoita. Hän oli lapsena tavannut myös pikkuserkkunsa Rieska-Kallen. Myöhemmin Marja esitelmöi kirjailija Kalle Väänäsestä muun muassa Kalle Väänäsen patsaan paljastusjuhlassa Siilinjärvellä, Savon kielen Seuran tilaisuudessa ja Vestäjät ry:n Kalle Väänäsen 100-vuotistilaisuudessa.

Lassilan talo on ollut kaksi kertaa Väänästen Sukuseuran kokoontumisen näyttämönä. Ensimmäinen oli kesällä 1945 Elsa ja Janne Väänäsen aikaan, ja toinen kutsun mukaan "laavantaena 1.8.1981" Ohjelmassa oli mm. museon esittely ja Lassilassa "syvvään kalakukkoo, soitto, laalua, runo-

Sukuseura palasi Pöljän Lassilaan elokuussa 1981. Vuonna 1945 oli aloitettu Kuopion Väinölänniemellä ja jatkettu Lassilassa. Nyt tehtiin toisin päin. Isäntäparina toimivat Marja ja Eero Linnove. Tätä noin sadan hengen kokousta leimasivat elävä runoilu ja runsas musiikki, jota esittivät varsinkin sukuhaaran omat jäsenet. Marjan äidin Elsa Väänäsen alulle panema museo (taustalla) oli kehittynyt kiinnostavaksi tutustumiskohteeksi.

ja ja vappaata rupattelua. Tervetulloo Lassilaan männeitä muistelemaan ja tulevia tuumoomaan.”

Kuten monien Lassilaan sukujuurensa ulottavien, myös Marjan mielessä soi musiikki ja pulppusi runosuoni. Hän kirjoitti koskettavia proosarunoja, toisinaan myös murteella runomitallisia ja lauloi eläkevuosinaan Kuopion Tyttölyseon seniorikuorossa. Kauden kaipuutaan hän toteutti kotia vanhoihin esinein sisustamalla ja pyhittämällä suuren osan puutarhasta kukkien kasvattamiselle. Luonto metsineen ja lintuineen olivat hänelle voiman lähde.

Marja Linnove ohjasi kulttuurin pariin myös lapsiaan. He kaikki löysivätkin elämänuransa joko musiikin tai muotoilun alalta.

Marjaa jäivät kaipaamaan tyttäret, Jenni, Leila ja Minnaliisa, sekä viisi lastenlasta, Hanna, Rebekka, Johannes, Pihla ja Aino.

Jenni Linnoven keramiikkataidetta.

KUNNIAJÄSEN OIVA PENTTI (O-P) VÄÄNÄNEN 19.2.1919-23.4.2013

Sukuseuran viides kunniajäsen, hallitusneuvos, varatuomari Oiva Pentti Väänänen kuoli 23.4.2013 Helsingissä. Hän syntyi 19.2.1919 Viipurin maalaiskunnan Hounialan kylässä, jonne isoisä Kalle (Karl Gustav) muutti Juvalta mentyään naimisiin Maria Hounin kanssa 7.12.1884. O-P Väänänen vanhemmat olivat maanviljelijä Alexander ”Saska” Väänänen ja emäntä Johanna ”Hanna” Väänänen os. Töyrylä. Heillä oli kahdeksan lasta, joista kaksi kuoli lapsena ja kaksi kaatui sodassa.

Oiva Pentti Väänänen tuli ylioppilaaksi Viipurin suomalaisesta lyseosta 1938. Hän aloitti oikeustieteelliset opintonsa keväällä 1938, mutta joutui ylimääräisiin kertausharjoituksiin syksyllä 1939. Talvisodassa O-P Väänänen vartioi muun muassa Viipurinlahtea. Väli rauhan aikaan hän oli RUK:ssa Niinisalossa ja toimi armeijakunnan syyttäjänä. Jatkosodassa Oiva Pentti Väänänen oli JR 1:n I pataljoonan komentajan adjutanttina. Hän osallistui Valkeasaaren taisteluun suurhyökkäyksen aikana. Luutnantti O-P Väänänen kotiutettiin joulukuksi 1944 ja hän palasi Helsinkiin jatkamaan opintojaan.

Oiva Pentti Väänänen meni naimisiin Pirkko Mirjami Lehmusvirran (s. 1926, k. 2004) kanssa. Heillä on kolme lasta; Hannu, Pekka ja Miikka.

Oiva Pentti Väänänen suoritti ylemmän oikeustutkinnon Helsingin yliopistossa 1948 ja sai varatuomarin arvon 1952. Toimittuaan asianajajana ja maistraatin sihteerinä sekä Pääesikunnan tiliosaston toimistopäällikkönä O-P Väänänen nimitettiin 1949 toimistopäälliköksi ja 1956 talousosaston päälliköksi puolustusministeriössä. Hän toimi muun

muassa lento-onnettomuustarkastuslautakunnan puheenjohtajana, pohjoismaisessa yhteistyössä ja edusti Suomea YK:n rauhan-turvatoiminnassa. Hallitusneuvos Oiva Pentti Väänänen oli hyvä neuvottelija ja halusi päästä sopimukseen neuvotellen. Hän siirtyi eläkkeelle vuonna 1986.

Omaiset muistavat Oiva Pentin rakastettuna Pentti-setänä, jolla oli hyvä tilannetaju. Hän oli seurallinen ja vitsikäs sekä sukurakas. O-P kävi mielellään vaimonsa Pirkon kanssa Savonlinnan oopperajuhlilla. He viihtyivät hyvin myös Lohjan mökillään.

Hallitusneuvos O-P Väänänen valittiin 9.8.1964 Muuruveden Murtolassa pidetyssä sukkokouksessa sukuseuran esimieheksi, jota tehtävää hän hoiti vuoteen 1981 saakka. Tämän jälkeen hän toimi ansiokkaasti sukuseuran taloudenhoitajana 1983-1999. Hänen ansiotaan on suurimmaksi osaksi Anni Väänänen testamentin kautta saadun alkupääoman kasvattaminen eri sijoitusmuodoilla, ennen kaikkea Nokian osakkeilla. Hän hoiti tilinpäätösasiakirjat ajallaan, vaikka johtokunta ei kokoontunutkaan joka vuosi.

Hallitusneuvos Oiva Pentti Väänänen kutsuttiin sukuseuran viidenneksi kunniajäseneksi vuonna 1999.

VÄÄNÄNEN MUNKKINA

Nimeni on Aatu Väänänen ja ansaitsin viime vuoden puolella tittelin Amaroo Bikkhu, eli Theravada-buddhalaismunkki Amaroo. Amaroo tarkoittaa enkeliä muinaisella paalin kielellä, jolla muun muassa Buddha Gautama tykkäsi juttujaan selvittää. Olen nyt 23-vuotias nuori mies, kotoisin Kuopion Riistavedeltä. Myöhemmin asuin Tampereella ja viime vuodet olen viettänyt Aasiassa, lähinnä Thaimaassa.

Koko ikäni minua ovat uskonnot ja ihmismielen pyörteet kovin kiinnostaneet ja muistaakseni 19-vuotiaana päätin ottaa hatkat Suomenmaasta ja lähteä Thaimaahan vapaaehtoistoihin tutustumaan monien nuorten tavoin vieraaseen kulttuuriin ja maailmaan. Käytännössä vapaaehtoistyö tarkoitti englanninkielen opetusta pienessä kylässä nimeltä Klong Dan.

Tuohon aikaan edessäni häämötti ankara isänmaan palvelukseen astuminen ja aikaa vapaaehtoistyöhöni minulla oli vain reippaat kolme kuukautta. Kolmessa kuukaudessa ehdin kuitenkin oppia thain kielen alkeet suhteellisen mukavasti ja muutenkin innostua koko Aasian kuviosta niin, ettei se suinkaan jäänyt viimeiseksi retkekseni riisipeltojen katveeseen.

Armeijan jälkeen menin töihin ja säästin rahaa. Tuota pikaa olin jo uudelleen Thaimaassa touhuamassa yhtä ja toista. Sainkin sitten töitä eräästä buddhalaistemppeleistä, jossa autoin temppelin virallista patsaantekijää valamaan sementtiä. Tuona aikana elin munkkien ja noviisien keskellä ja opin buddhalaisuudesta huomattavasti enemmän kuin koskaan aiemmin. Ajatus munkkiudesta alkoi tuolloin itää mielessäni, sillä hei-

dän askeettinen elämäntapansa oli mielestäni kovin arvostettavaa. Olin jo siinä vaiheessa nuoruuttani omistanut elämäni mystiikalle, uskonnoille, psykologialle ja muulle mielen tutkimiselle. En ollut kuitenkaan koskaan pyhittänyt toimintaani moiselle hankkeelle yhtä kokonaisvaltaisesti ja intensiivisesti kuin munkin olisi määrä tehdä. Tiesin, että pesti olisi haastava ja paikoin varmasti perin kurja. Tulin kuitenkin siihen tulokseen, että edistyäkseni ihmismieltä ja elämän tarkeituuksia koskevissa tutkimuksissa ja kysymyksissä, pieni uhraus mukavuuksista ja vapauksista oli hetkeksi paikallaan.

Eikä aikaakaan, kun olin jo opiskelemassa paalin kielen koetta varten, jonka läpäiseminen vaadittiin, jotta oranssin kaavun sai ylleen kietaista. Homma vaati sen, että osasi ulkoa noin 10 sivua täyttä siansaksaa, jonka merkitystä ei edes tuolloin tarvinnut vielä tietää. Lisäksi munkkiutuminen vaati kaikenlaisten juhlien, lupien, paperisotien ja seremonioiden järjestämistä. Vaikka puhuin jo tuolloin sujuvaa thain kieltä, niin suuri kiitos järjestelyjen sujuvuudes-

ta kuuluu lukuisille thaimaalaisille ystäville.

Nopeutetun hiustenlähdön ja pitkään kestäneiden seremonioiden jälkeen sain vihdoin oranssin kaavun ylleni ja pääsin asumaan ensimmäiseen temppeliini pienen kylän laitamille. Aloin opiskella munkkien 227 sääntöä ja muita tapoja, jotka oli välttämättöntä tuntea ennen kuin sain lähteä katsomaan toisten temppelien munkkien menoja.

Ensimmäisen temppelini maalaismunkit auttoivatkin minut mukavasti alkuun ja parissa viikossa opin ulkoa tärkeimmät paalinkieliset siunaukset, kaavunkietomistaktiikat, aamuiset ruoankerjäysmenot, munkkien ehdottomat EI:t, jokapäiväiset enemmän tai vähemmän pakolliset rituaalit ja muut tärkeät perustiedot.

Sitten lähdin matkaan. Pakkasin oranssiin kassiini ainoan omaisuuteni, eli pari kaapua, kerjäysastian, paalinkielisen loitsukirjan, sateenvarjon ja kirjoitusvälineet. Kiersin pari lähitienoon temppeliä ja onnistuin hankkimaan myös aidon kiertävän munkin ”passin”, joka yleensä myönnetään vain viisi vuotta munkkina olleille. Tällä passilla minulla oli isäntämunkkini lupa kulkea temppelistä toiseen aiheuttamatta kummastusta.

Olin kuullut eräästä varsin mielenkiintoisesta metsätemppelistä nimeltä Suan Mokh ja päätin matkustaa sinne. Tässä temppelissä ei ollut sähköä. Se oli valtava aidattu metsä ja munkit asuivat kaukana toisistaan pienissä mökeissä. Osallistuin Suan Mokh-temppelin meditaatiokurssille, mikä tarkoitti täyteen askeesiin astumista melkein kuukaudeksi. Tänä aikana ei saanut edes puhua tai lukea. Oikeastaan sallitut aktiviteetit olivat vain istuminen, seisominen ja kävely. Syödä sai tasan kello 9 aamulla. Illalla kello 5 juotiin maitoa tai mehua riippuen, mitä kunakin päivänä oli saatu. Yhteinen ruokailukin tapahtui hartauden vallitessa. Ideana oli tutkia omia tunteitaan, ajatuksiin ja mielihalujaan.

Täytyy vielä mainita, että tämän kuukauden aikana iski muutaman kerran sellainen koti-ikävä, jota en ollut ennen kokenut. Mutta näin jälkeenpäin ajateltuna tämä kuukausi oli myös opettavaisin elämässäni. Ymmärsin mitä tarkoittaa meditaatio, joka on siitä lähtien ollut merkittävä aspekti toimissani. Monelle länsimaalaiselle ajatuksen pysäyttäminen on täysin vieras käsite. Thaimaalaiset menevätkin kriisiensä keskellä temppeliin hiljentämään mieltänsä. Nykysuomalainen painuu mieluummin psykologin vastaanotolle puntaroimaan ongelmiaan yksi kerrallaan.

Rankan kuukauden loputtua, matkustin Bangkokiin katselemaan kaupunkimunkkien toimintaa. Se oli sangen erilaista, sillä Bangkokin keskellä sijaitsevassa John La Patan temppelissä munkeilla oli sangen mukavaa. Meininki oli oikeastaan lähes päinvastainen edelliseen temppeliin verrattuna. Pääkaupungin munkit saivat ruokaa viisi kertaa enemmän kuin jaksoivat syödä. He tosin lopettivat kiinteän ravinnon nauttimisen puolenpäivän aikaan, mutta jatkoivat nauttimalla maitoa ja mehua ehtymättömästi varastostaan, jonne kaupunkilaiset kantoivat täydennystä päivittäin. Aamukerjäys hoidettiin taksilla, sillä liikenne oli niin rankka jo aamusta, etteivät munkit uskaltaneet sen keskellä talsia. Meditaatioharjoituksiakaan ei juuri ollut, temppeli oli omistautunut enemmänkin paalin kielen opiskeluun. Vietin siellä pari päivää ja hyppäsin taas junaan. Tällä kertaa suuntana oli Etelä-Thaimaan kaupunki nimeltä Yala.

Yalassa on viimevuosina ollut ikävän paljon pommituksia ja murhia, joista syytetään muslimiseparatisteja. Yalan temppeliä vartioivatkin sotilaat, jotka olivat kokoajan pyssyt tanassa ja valppaana. Jopa aamuksella ruoankerjäyksellä oli mukana muutama rambo rynnäkkökivääreineen. Illalla kello 7 jälkeen munkit eivät enää saaneet olla ulkona mökeistään ja varsinkin minusta pidettiin huolta, sillä herätin huomiota valkoihoisena

munkkina, jollaista ei ollut ennen sielläpäin nähty. Pari päivää siellä vietettyäni päätin jatkaa matkaa.

Yksi sotilaista, joka oli poikkeuksellisen avulias luonteeltaan, tarjoutui kyyditsemään minut pois kaupungista. Matkaa jatkoin apostolinkyydillä ja päädyin Songkhla-nimisen kaupungin vieressä sijaitsevalle vuorelle, temppeliin nimeltä Puchao Long. Tempeli sijaitsi vuoren huipulla. Aamulla kun laskeuduimme yhdessä toisen munkin kanssa kerjäämään ruokamme, jouduimme siis kapuamaan vuorelta alas ja sitten taas ylös. Reissu kesti aina melkein kaksi tuntia. Tässä temppelissä vietinkin suurimman osan ajastani vuorenhuipulta alas maisemaa ihmetellen. Söimme yhdessä aamulla, jolloin tapasin toisen munkin. Aamuyöllä aamurituaalia tuli toimittamaan toinen. Muuten en juuri tavannutkaan ketään. Tässä temppelissä oli sähköt. Ikimuistoisena mieleeni jäi päärakenuksen kattoon asetetuista kaiuttimista tuleva thainkielinen laulu, joka toistui toistumistaan. Suomeksi käännettynä laulu meni suurin piirtein näin: "Kaikki muuttuu, mikään ei ole ikuista, muutoksella ei ole ole-musta." Sitä sitten kuuntelin uudelleen ja uudelleen päivästä toiseen lakaisten tempelin pihan lehtiä.

Aikani temppelissä vietettyäni oli aika palata Suomeen, sillä lentolippu ja kaikki olivat valmiina. En ollut käyttänyt puhelimia tai sähköposteja kolmeen ja puoleen kuukauteen, joten vanhempanikin olivat sangen uteliaita suhteeni. "Maallikkoituminen" vaati tietysti omat rituaalinsa ja sainkin järjestettyä erään lähitemppelin isäntämunkin hoitamaan asiaan kuuluvat menot. Maallikkoitumisen voi tehdä kuka munkki hyvänsä milloin tahansa. Uudelleenkin munkiksi saa ryhtyä, hyvällä toista kertaa kuitenkin ei katsota. Kolmaskin kerta on vielä mahdollinen, mutta paheksuttu.

Maallikkoitumisen jälkeen lensin siis Suomeen muutamaksi kuukaudeksi, mutta nyt olen taas Thaimaassa ja koitoksesta on

Wat Sariang; temppeli jossa työskentelin kuvanveistäjän apulaisena valamassa Buddha-veistoksia.

kulunut melkein vuosi. Syksyllä olen lähdössä Kiinaan hieman erilaiseen pestiin eli munkiksi Shaolin-temppeliin. Aiempaan munkin virkaan astuin oppiakseni hallitsemaan mieltä, tällä kertaa tahdon viedä opintoni pidemmälle, mielen ja kehon yhteyden hallintaan. Tämä pesti tulee kestämään vuoden ja vaatii jälleen sataprosenttista omistautumista. Buddhan aatokset tässäkin ovat takana, joten aivan vieraasta hommasta ei ole kyse, vaikka pesti onkin hieman edellistä fyysisempi. Shaolin temppelissä tulen paitsi harjoittelemaan kamppailulajeja, myös opiskelemaan akupunktiota ja kiinalaista parannustaitoa. Viime mainitut ovat eräänlaista jatkoa thaihierojan ammatille, johon valmistuin viime helmikuussa. Tätä artikkelia kirjoittaessani työskentelen päiväni virallisena thaihierojana omistaen vapaa-aikani thainyrkkeilyn ja muun fyysisen rasituksen harjoittamiseen, sillä Shaolin-temppelin portit aukeavat Väänäselälle jo kolmen kuukauden kuluttua.

RUNOT: MARJA LINNOVE, O.S. VÄÄNÄNEN 2.4.1936-18.8.2013

ARKEA JA JUHLAA

JULKAISTU VÄÄNÄSTEN SUKUPUU NRO:SSA 9, VUONNA 1981

Rakas, kuin lapsen hiuksia
silitit känsäisellä kädelläsi
ohrien vihneitä pellollasi.
Siinä ne nuokkuivat
täydet tähkät
odottamassa
tuleentumistaan ja korjaajaansa.
Ei ainutkaan tuuli
ole kaatanut niitä kumoon
eikä ainutkaan sade
saanut niitä lakoon.
Ilta-auringon kilo
kiilteli tähkissä
ja vähäinen tuuli
kahisutteli peltoa
kääntäen vihneet
kuin pienet tuuliviirit
samaan suuntaan.
Siinä ne nuokkuivat
täydet tähkät

kypsyttämässä monin-
kertaista satoaan.
Ja sinä onnellinen
täynnä toivoa
sakeassa ohrapellossasi.
(5.8.1975)

Joka aamu ja ilta tässä talossa
he ovat lähteneet navettatöille
tytöt, piit ja emännät
ennen meitä.
Tarttuneet kiuluun tai ämpäriin
ja lypsäneet
kuohuvan maidon
voinokareeksi väelleen.
Ja näin lähes sataseitsemän-
kymmentäviisituhatta kertaa
(kahdesti päivässä näet)
on viety viestiä navetalla.

Tänä iltana,
kun punaiset horsmankukat
piirittävät pihaa
tartut hennolla tytönkädelläsi
janoisten vasikkain sinkkisankkoon
ja jo nyt osaltasi
viet viestiä
nousevaan päivään.
(18.7.1978)

TEKSTI: EEVA-RIITTA PIISPANEN

KUVAT: SINIKKA AALTONEN

VÄÄNÄSET KOKOONTUIVAT VUOSIKOKOUKSEEN OULUUN 13.4.2013

Väänäset levittäytyivät Etelä-Savosta Pohjois-Savoon ja Oulun seudulle, mistä myöhemmin muualle Pohjois-Suomeen. Oulussa asuu nykyään Kiimingin Väänästen lisäksi eri sukuhaaroihin kuuluvia Väänäsiä.

Sukuseuran vuosikokous pidetään vuosittain paikkakunnilla, joille Väänäset ovat keskittyneet. Tänä vuonna kokoonnuttiin Ouluun.

Vuosikokous pidettiin hotelli Cumulusen tiloissa lauantaina 13.4.2013. Perjantaina 12.4. kokoontui sukututkimustoimikunta ja osa kokousvieraista (28 hlöä) aloitti kokousviikonlopun vieton Oulun kaupunginteatterin näytöksessä Kätilö.

Vuosikokouksen avasi sukuseuran esimies Pentti Väänänen ja kokouksen puheenjohtajana toimi Kalevi Väänänen.

Vuosikokoukseen osallistui myös Oulusta kotoisin oleva sukuseuran kunniajäsen, Assar Väänänen, joka on ansiokkaasti tutkinut Pohjois-Suomen Väänäsiä. Assar Väänäsen viimeisin kirja, *Pohjan kansaa* ilmestyi kolme vuotta sitten.

Lauantain vuosikokoukseen ja sukuseuran tarjoamalle lounaalle osallistui 58 henkilöä. Kokouksessa käsiteltiin sääntömääräiset asiat. Enemmistö osallistujista oli Ou-

lusta, mutta myös Savosta ja pääkaupunkiseudulta sekä Turusta oli lähdetty kokoukseen sukulaisia tapaamaan.

Kokouksen jälkeen sukututkimustoimikunnan puheenjohtaja Pertti Väänänen esitteli sukututkimuksen etenemistä. Väänästen sukuseura on suurin yksittäinen suomalainen suku, joka on näin laajasti hyödyntänyt DNA-tutkimusta selvittäessään eri sukuhaarojen sukulaisuutta toisiinsa.

Pertti Väänänen kertoi, että DNA-tutkimus ei ratkaise kaikkia sukututkimuksen ongelmia, vaan antaa tutkijoille yhden uuden johtolangan päättelytyöhön. Edelleen tärkeitä tutkimuksen kohteita ovat kirkonkirjat ja mm. käräjäpöytäkirjat.

Tilaisuuden päätteeksi Veijo Väänänen, Oulun kaupunginvaltuutettu ja yhdyskuntalautakunnan jäsen, esitteli viimeaikaisten kuntaliitosten myötä tehtävää Oulun kaupungin tulevaisuustyötä. Oulusta on kehkeytynyt kaupunki, jonka asukkaat ovat korkeasti koulutettuja ja joka on ikärakenteeltaan Euroopan nuorin asukkaiden keski-ikä ollessa vähän alle 37 vuotta.

Seuraava vuosikokous pidetään keväällä 2014 Helsingissä ja kaksipäiväinen sukukokous ja -juhla on 2.-3.8.2014 Mikkelissä.

Luonnos kirjan kannesta.

PENTTI VÄÄNÄNEN

SUKUKIRJA REITTIÖN VÄÄNÄSISTÄ

Nilsin Reittiön Väänäsistä ja heidän elin-vaiheistaan on koottu aineistoa lähes kymmenen vuotta kestäneen sukuseuran sukututkimusprojektin aikana. Tietoja ovat keränneet sukututkijat ja kymmenet sukuhaaran jäsenet. Kiitän kaikkia projektissa mukana olleita ja sukutietoja keränneitä henkilöitä.

Kirjan alussa on toimittaja-kirjailija Antti Heikkisen kirjoitus paikkakunnan historiasta ja Reittiön Väänästen elinvaiheista. Suurimman määrän kirjan sivuista täyttävät 1856 taulua Väänäs-sukuisten perheistä. Väänänen on kirjan yleisin sukunimi, mutta heitä on vain viidennes kaikista sukunimistä.

Suomen ja Venäjän raja siirtyi Täyssinän rauhassa 1595 Pisan ja Syvärin itäpuolelle, mikä mahdollisti Pohjois-Savon pysyvän

asuttamisen. Ensimmäiset Väänäset tulivat Reittiölle ilmeisesti 1500-luvun lopulla.

Ensimmäinen varmana pidetty ja tiedossa oleva Nilsin Reittiön Väänästen esi-isä on noin 1655 syntynyt Matti Väänänen "Matts Wänän." Mistä hän tai hänen vanhempansa tulivat, on olettamusten varassa. Todenäköisesti Matin isä, Lauri, tuli Reittiölle Kuopion pohjoispuolelta Kehvolta tai sen länsipuolelta Väänälänrannalta. Sukuseuran teettämä DNA-tutkimus tukee tätä oletusta. Väänänen oli myös Reittiön kylän ensimmäinen kantasuku.

1500-luvulla Väänäset lähtivät Mikkelin seudulta vesistöreittejä pitkin pohjoiseen etsimään parempia kaski- ja erämaita sekä levittämään asutusta uuden rajan tuntumaan.

He saattoivat lähteä myös verotusta, sotaväen ottoa tai rangaistuksia pakoon. Reittiön sukuhaaran esi-isät lienevät lähteneet Rantasalmelta Kuopion pohjoispuolelle Kehvon – Väänälänrannan alueelle.

Väänäset rakensivat asumuksensa vesistöreittien varrelle erämaahan, joka oli tuolloin paljon karumpaa kuin nyt. He polttivat kaskea ja myöhemmin raivasivat pellot sekä levittäytyivät lähikyliin ja lopulta eri puolille maata.

Isojaon jälkeen Reittiön kylän tilat 1, 2 ja 3 kuuluivat Väänänsille. Reittiö 1, Lassilan tai Kievarin maat, yhteensä 405 hehtaaria olivat Nilsin tien molemmin puolin. Lännessä olivat samansuuntaisesti Reittiö 2, Viitasen maat lähes 440 hehtaaria. Keskellä oli Reittiö 3, Pyöre (Pyöreä tai Hovi), yli 410 hehtaaria. Lisäksi Väänänsillä oli joitakin Syvärin saaria nykyisen Tahkon edustalla. Tilat on jaettu ja lohkottu useaan kertaan. Niitä on myös myyty ja ostettu vuosisatojen saatossa. Entisen Reittiön koulun ympäristö on aina ollut kylän keskipiste. Koulun tonttikin on lohkaistu Väänästen maista.

Perheisiin syntyi paljon lapsia, mutta moni sukuhaara sammui varsin pian, sillä lapsikuolleisuus oli korkea. Tähän vaikuttivat puutteellinen terveydenhuolto, asuinolosuhteet, huono ravinto ja kulkutaudit. Koko väestöä ja ennen kaikkea lapsia verottivat myös suuret kuolonvuodet 1698-97 ja suuret nälkävuodet 1866-68.

Lukuisat sodat ovat aiheuttaneet surua myös Reittiön Väänästen perheisiin. Isoviha, Suomensota sekä Talvisota, Jatkosota ja Lapinsota päättivät monen nuoren miehen elämän liian aikaisin.

1900-luvun alun sortovuosina Reittöltäkin lähti Väänäsiä etsimään leveämpää leipää tai rauhallisempia oloja taikka pakoon sotaväen ottoa Yhdysvaltoihin ja Kanadaan. Menipä muutama myös Venäjälle joko suoraan tai Amerikan kautta. 1960-luvulla muuttoaalto vei puolestaan työnhakuun etelän kaupunkeihin ja Ruotsiin.

Kulkuyhteydet Kuopioon olivat 1900-luvulle saakka huonot erityisesti keli-rikko-ajaksi. Talot velvoitettiin osallistumaan teiden rakentamiseen ja kunnossapitoon. Kesällä käytettiin vesireittejä ja talvella liikuttiin jääteitä pitkin. Joensuu–Iisalmi -maantie paransi reittiöläisten kulkuyhteyksiä jo 1800-luvulla. Kallaveden yli 1900-luvun alkupuolella rakennettu rautatie ja myöhemmin valmistunut maantie kehittivät oleellisesti Koillis-Savon liikenneyhteyksiä.

Tällä hetkellä Reittiö kuuluu Kuopion kaupunkiin. Varpaisjärvellä asuvista Väänänsistä tuli kuntaliitoksessa lapinlahtelaisia 2011. Reittiön asukasmäärä on laskenut siitä, mitä se oli 1900-luvun puolivälissä. Reittiöllä kerrotaan edelleen asuvan enemmän Väänäsiä kuin oikeeta immesijä. Kulkuyhteydet ovat hyvät ja Tahko tuo sopivan piristykseen kylän elämään.

Reittiön Väänäset ovat levittäytyneet eri puolille Suomea, erityisesti Pohjois-Savoon, Tornion ja Kemin sekä Kotkan ja Tampereen seuduille. Kaikkein eniten Matin jälkeläisiä asunee kuitenkin pääkaupunkiseudulla ja Uudellamaalla. Väänänen oli Helsingin Sanomien mukaan kesällä 2010 viidenneksi yleisin sukunimi Varpaisjärvellä ja 23. yleisin Nilsissä.

Globalisaation seurauksena sukuhaaran jäseniä on muuttanut ympäri maailmaa. Uusia Väänäsiä on syntynyt jokaisella mantereella.

Kirjassa on virheitä ja henkilötiedoissa puutteita. Näistä pyydetään kertomaan kirjan tekijöille, jotta seuraavat painokset saadaan täydellisemmiksi.

Noin 600-sivuinen kirja saadaan myyntiin vuoden 2014 alussa. Kirjan julkistamistilaisuus pidetään Reittiöllä ja Varpaisjärvellä, mistä ilmoitetaan sukuseuran kotisivuilla ja paikallislehdissä. Kirjan hinta on 30 euroa.

(Ks. tämän Sukupuun takakannesta kirjan ennakotilausmahdollisuudesta.)

MIRJA NIEMI

SUKUTKIMUKSESTA JA DNASTA

MITÄ DNA-TESTI ON TUONUT LISÄÄ OMAAN PERINTEISEEN SUKUTUTKIMUKSEENI.

Luin mielenkiinnolla vuoden 2012 Sukupuu-lehden juttua Väänästen yDNA-testeistä.

FTDNAn kautta olen ottanut mtDNA full sequence-testin ja Family Finder-testin. Koska naispuoliset eivät saa isänsä puolta selvitettyä y-kromosomin puuttuessa, on autosomaalinen testi Family Finder (FF) ollut oiva keino löytää äidin että isänkin puoleisia DNA-serkkuja. Tästä autosomaalisesta testistä on poistettu Y- ja X-kromosomin vaikutukset ja siten testi haravoi yhteisiä kromosomisegmenttejä kaikista muista kromosomeista sekä isän että äidin puolelta. Yhteisten segmenttien yhteenlaskettu suuruus ja pisimmän segmentin pituus määrittelee "serkkuuden" asteen. Autosomaalinen DNA periytyy sattumanvaraisesti molemmilta vanhemmilta. Tästä syystä sen tuottaman aineiston perusteella on vaikea pelkästään löytää yhteistä esivanhempaa DNA-serkku osuville. Mutta mikäli DNA-serkut ovat tehneet perinteistäkin sukututkimusta, on todennäköisempää löytää yhteiset esivanhemmat. Minulla onkin tästä hyvä esimerkki liittyen Väänäsen Reittiön haaran erään äidinpuoleisen esivanhempiin. Kyse on Brita

Sofian Dufvan puolison Erik Paavonpoika Väänäsen äidin Anna Erikintytär Tikkases-ta (5.9.1772-22.03.1845).

Olin yhteydessä FF:n kautta minun 2.DNA-serkuksi segmenttien runsauden perusteella määriteltyn HS:n kanssa. Kävi ilmi, kun tutkailimme molempien sukupuita, että meidän yhteiset esivanhemmat löytyvät Kiuruvedeltä.

Eräs mielenkiintoinen piirre FF-testin antamissa DNA-serkuissa on se, että minulla on runsaasti eli toistakymmentä 2.DNA-serkkuja Savosta. Yllä mainitun 2.DNA-serkun HS:n kanssa meillä on kaikkien kromosomisegmenttien yhteenlaskettujen seg.pituus (Shared cM) 145,49 ja pisin "blokki" 16,62 Family Finder -testissä. Mutta kaikkein pisin "shared cM" on 2.DNA-serkun O. Kämäräisen kanssa: 178,98 ja pisin segmentti 18,57. Mutta hänen nuoremman, DNA-sivuja hallinnoivan sukulaisen kanssa selvisi, että suku on Sotkamosta, mutta O:n isä on hukassa ja perinteinen sukuselvitys ei tuonut yhteyttä sukuuni.

Savolaisia DNA-serkkujen esivanhempien sukunimiä riittää suvussani: Halonen,

Kämäräinen, Kärkkäinen, Miettinen, Pitkänen, Tikkanen, Lukkarinen, Roivainen, Hoffren, Leivo, Väänänen, Pietikäinen, Pulkka jne. Näitä sukunimiä on sekä äitini että isäni puolelta. Suvun asuinalueita Savossa: Kiuruvesi, Pielavesi, Nilsjä, Maaninka jne. Olisikohan DNA rikastunut mahdollisten lähisukuisten tai samalla kylillä asuneiden naimiskauppojen takia?

MtDNA-testi on tuottanut ainoastaan kolme täysosumaa, joista toinen suomalainen nainen ja toinen on amerikkalainen nainen, jonka isovanhemmat ovat tulleet 1800-luvun lopulla Amerikkaan Ylivieskasta. Molempien kaukaiset esivanhemmat ovat Pohjois-Pohjanmaalta. Meidän yhteiset esivanhemmat menevät yli 6.DNA-sukupolven taakse ja ei näy siksi FFssä. Mutta DNA-tuloksia vertailevasta gedmatch.com:sta (linkki [www.gedmatch.com:Tools for genealogy research](http://www.gedmatch.com:Tools%20for%20genealogy%20research) ja siellä olevan Relationship tree from DNA results'in avulla) olen pystynyt toteamaan, että meidän sukupuun polut löytyvät, mutta juuret menevät 6.DNA-sukupolven yli, ehkä jopa 1400- tai 1500-luvulle. Ja mtDNA voi ulottua kauemmaksikin. Mahdollinen yhteinen sukupuu löytyy isäni äidin esivanhempien suvusta joko Pohjanmaalta tai pohjoisempaa Kainuusta tai Lapista.

Anna Tikkanen, Väänäsen isä oli Erik Olofinpoika Tikkanen, s. 13.7.1740 Kiuruvesi, k. 30.4.1819 Kiuruvesi, Ollikkala, äiti Caecilia Mardikainen, s. 6.5.1742 Iisalmen msk, Sutela

Erik Tikkasen isä oli Olof Henrikinpoika Tikkanen s.n.1719, äiti Anna Pesonen. Olof Henrikinpoika Tikkasesta johtaa polku Anna Erikintytär Tikkasen ja Olofin veljestä Johan Henrikinpoika Tikkasesta s.1721 johtaa polku geneettiseen serkuuni HS:ään.

Meidän yhteiset esivanhemmat ovat Henrik Tikkanen, s.n. 1686 Kiuruvesi, k.n.1757 Kiuruvesi ja Anna Hyvärinen, s.n. 1692 Kiuruvesi, k.n. 1757 Kiuruvesi.

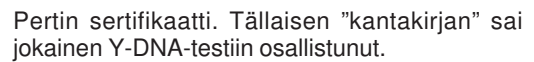
HS:n isän äiti Anna Heikintytär Kämäräisen, s.1878 Kiuruvesi, isovanhemmat olivat Kiuruvetiset

Katariina Antintytär Tikkanen s.1819 ja Herman Matinpoika Kämäräinen s.1819. Katariinan isoisä oli yllä mainittu Johan Henrikinpoika Tikkanen. HS:n keminmaalaisen isän juuret johtaa sitten Kurtti-sukuun Kuusamossa. HS:n kanssa olemme siten löytäneet myös yhteiset esivanhemmat Kuusamon Kurtti-suvusta. Isäni Aale Lohvan isän äidin Johanna Halosen äidin isän Elias Sigfridinpoika Kurtin eräs kaukainen esi-isä oli Tuomas Pätsi, Kurtti (s.n.1618 Pudasjärvi, k.n.1693 Kuusamo). HS:n kanssa olemme hänen poikiensa Henrikin ja Filipin jälkeläisiä. Meidän DNA-segmenttejä rikastaa varmankin tämä molemmipuolinen yhteys.

MITÄ TEHTYJEN DNA-TESTIEN TULOKSET LOPULTA KERTOIVAT?

On tärkeää pitää mielessä, että seuraavassa kerrotut sukupolvien lukumäärät ovat kuitenkin perustaltaan arvioita, vaikka ovatkin tarkkoja numeroita. Tuloksena Y-DNA-testeissä saatiin lukumäärä sukupolvia lähimpään yhteiseen esi-isään keskenään verrattavien sukujen välillä. Näin voitiin arvioida ajanjakso, jona tämä esi-isä on mahdollisesti elänyt. Kun yhdistettiin Y-DNA-tulosten antama sukulaisuuden todennäköisyys ja jo olemassa oleva kirjallinen tieto, voitiin joidenkin sukuhaarojen keskinäinen sukulaisuus vahvistaa, mutta löytyi myös poikkeamia siihen mitä tähän asti on uskottu.

Hirvimäen sukuhaara näyttää olevan sukua sekä Varpasen että Puiroolahden sukuhaaroille noin 11-13 sukupolven takaa

Kallaveden luoteiskolkkan eli Ruokoveden rantamaisemissa on asunut esi-isiä ainakin viidelle tai kuudelle pääsukuhaaralle, nimittäin Kehvolan sukuhaaralle (Kehvola, Limalahti, Hamula), Puiroolahden sukuhaaralle (Puiroolahti, Haapalahti, Pöljä), Reittiön sukuhaaralle, Kurolanlahden sukuhaaralle, Varpasen sukuhaaralle ja Hirvimäen sukuhaaralle. Monet tälle alueelle tulleet suvut tulivat Mikkelin ympäristöstä Rantasalmen kautta. Muutto ei aina ollut nopeaa, vaan ainakin osittain vaiheittaista. Niin, että mies perheineen lähti uusille asuinmaille, ja hänen poikansa tai pojanpoikansa lähti jälleen etsimään uusia kaski- tai metsästysmaita ja niin edelleen. Näin varmaan Rantasalmellekin jäi Väänästen jäseniä asumaan. Kuitenkin nykyiselle, tutkimuksessa mukana olleelle Rantasalmen Väänäs-

sukuhaaralle löytyy lähin yhteinen sukulinen puuroolahtelaisten ja kurolanlahtelaisten sukujen kanssa vasta 14-15 sukupolven takaa eli Keskiajan loppupuolelta 1400-1500 -lukujen vaihteesta. Kehvolan sekä Pohjois-Karjalan sukuhaaroille Rantasalmen sukuhaara on sukua vasta 17-18 sukupolven takaa eli 1400-luvun alusta.

Tutkituilla Pohjois-Karjalan sukuhaaroilla näyttää olevan yhteisiä esi-isiä Kehvon alueen sukuhaaroille 14-16 sukupolven takana eli keskiajan loppupuolella 1400-luvun lopulla tai 1500-luvun alussa. Kuitenkin Kehvolan ja Hirvimäen sukuhaaroille vasta 17-18 sukupolven takana samoin kuin Ylikiimingin sukuhaaralle, jonka Pohjois-Savon sukulaisetkin ovat 15-17 sukupolven takaisia.

Muita tiedossamme olevia ja Keskiajan loppupuolella Mikkelin ympäristössä asuneita sukuhaaroja ovat mm. Ristiinan Väänäset. Ristiinan sukuhaara osoittautui olevan hyvin vanha oma Väänäs-haaransa, jolle ei löytynyt yhteistä esi-isiä minkään muun nyt testatun sukuhaaran kanssa ainkaan 25-30 sukupolven aikana. Ristiinan näytteiden DNA-kuva poikkesi muista melkein kahdenkymmenen markerin kohdalla. Olisikin tärkeää saada mukaan myös muita Mikkelin ympäristöstä kotoisin olevien sukuhaarojen edustajia, jotta nähtäisiin onko joku niistä läheisempi nyt tutkituille sukuhaaroille.

Suuret kuolonvuodet 1695-1697 johtivat siihen, että noin kolmannes Suomen väestöstä kuoli nälkään ja tauteihin. Tämän vuoksi myös monen suvun jatkuvuus noihin aikoihin oli harvojen henkilöiden varassa ja monet perheet katosivat olemasta. Perheet, jotka pystyivät, varmaan pyrkivät muuttamaan salomaille erilleen muista perheistä jatkaamaan omaa elämäänsä oloissa, joissa olisi paremmat elämisen mahdollisuudet, ja toivottavasti tauteja kantavat lukuisat kerjäläiset eivät olisi uhkana. Noina aikoina ja tuollaisissa oloissa oletettavasti myös Väänäs-perheitä muutti uusille asuinsijoille kauemmaksi jo liian tiheästä asutuksesta tai katosi

kokonaan.

Y-DNA-testien tulokset antavat hyvää osviittaa 1600-luvun sukulaisuustietojen tutkimukselle ja sukupuiden keskinäiselle yhdistämiselle – mutta myös erottamiselle. Ajat ennen kirkon historiakirjojen kirjoittamista ovat hankalia arvioitavia sen suhteen kuka on kenenkin sukua. Verottajan dokumentit tunnetusti nimeävät vain veronmaksukelvolliset – ei edes poikalapsia nimeltä. Suvuissa monet etunimet toistuvat sukupolvesta toiseen. Tällaiset tyypilliset etunimet jossain sukuhaarassa ja DNA-testien antamat vihjeet sukulaisuuksista tekevät mahdolliseksi valinnan sukupuuhun ehdolla olevien isä-poika vaihtoehtojen välillä.

Y-DNA-testissä löytyi myös muutama henkilö, jolla oli sama Y-DNA-tulos, mutta eri sukunimi. Jotta saataisiin selvyttä tällaisten henkilöiden sukulaisuuteen, on syytä paneutua esimerkiksi tuomiokirjojen antamiin vihjeisiin mahdollisesta adoptiosta ja rippikirjojen tietoihin taloon kirjatusta rengeistä, piioista ja muusta väestä. Tai olisiko mahdollisesti avioliiton ulkopuolista kanssakäymistä tapahtunut? Tapahtui myös sellaista, että perhe sai ottaa haltuunsa autiotilan ja otti samalla myös itselleen tilan vanhan sukunimen. Saatuja DNA-määritysten tuloksia on hyvä käyttää apuna ratkottaessa sukulaisuuden epäselvyyksiä. Voidaan ehkä korvata oikealla tiedolla monen sukuhaaran raporteissa tällä hetkellä olevia sellaisia sanontoja kuin ”oletettavasti on” tai ”näyttäisi olevan”.

Nyt tarvitaan ihmisiä tekemään tätä mielenkiintoista sovittelutyötä ja lisätiedon esiin kaivamista. Tulkaapa tämänkin lukijat mukaan yhteiseen hankkeeseen tutkimaan omien sukuhaarojenne dokumentteja erilaisissa arkistoissa. Niissä on tietoa kuin marjoja metsässä vain odottamassa poimijaa. Yhteisellä paneutumisella ja tietojen keruulla saadaan ongelmakohtia ratkaistuksi ja itse kunkin sukupuuta sekä suuremmaksi että paremmaksi.

Kirjoittaja avustaa akuutin keuhkoveritulpan saanutta synnyttäjää simuloivaa nukkea hengittämään. Herlevin sairaala, Kööpenhamina.

ANTTI VÄÄNÄNEN

KOHTI TURVALLISEMPAA SYNNYTYSTÄ POHJOISMAISIN EVÄIN

Sain vuonna 2012 sukuseuralta apurahan obstetrisen anestesiologian jatkokoulutusohjelmaan osallistumiseksi. Monimutkaisen nimen takana on varsin laajaa ihmisjoukkoa koskettavaa lääketiedettä. Anestesiologia erikoisalana vastaa lähinnä sairaaloissa potilaiden nukutuksesta ja puudutuksesta, elintoimintojen äkillisten muutosten yhteydessä tarvittavista ensihoitotoimista sekä nykyään myös varsin monipuolisesti erilaisten akuuttien ja pitkäaikaisten kiputilojen hoidosta. Obstetrisen anestesiologian alalla tämä anestesiologinen erityisosaaminen koh-

distuu raskaana oleviin ja synnyttäviin naisiin.

Suomessa valtaosa synnytyksistä hoidetaan kättilöavusteisesti ja synnytyksestä vastaavaa lääkäriä konsultoidaan vain tarvittaessa. Tällöin monen synnyttäjän kohdalla synnytyskivunlievitykseksi annetun epiduraalipuudutuksen asettava anestesiälääkäri on ainoa lääkäri jonka synnyttäjä kasvotusten kohtaa synnytyksen aikana. Synnytyksien keskittäminen yhä harvempiin yksiköihin kasvattaa synnytysyksiköiden kokoa harventaen samalla synnyttäjiä hoitavien anestesiälääkäreiden joukkoa. Myös muissa pohjoismaissa on käynnissä vastaava kehitys synnytysyksiköiden määrän ja koon suhteen.

Synnyttäjien keski-ikä on viimeisten vuosikymmenien aikana tasaisesti noussut. Sa-

mallalla synnyttäjien ylipainon ja tämän mukanaan tuomien elämäntapasairauksien, kuten aikuisiän sokeritaudin ja verenpaine-taudin esiintyvyys on nousussa. Näin entistä useampi raskaus muuttuu riskiraskaudeksi. Lisääntyneen maahanmuuton myötä monet meillä aiemmin harvinaiset sairaudet ovat synnytyssairaaloidenkin arkipäivää myös Suomessa.

Synnyttäjiin liittyvät lisääntyvät haasteet sekä yhä harvemmat synnytyksiä hoitavat yksiköt asettavat lisääntyviä haasteita myös heitä hoitavien lääkäreiden ja muun hoito-henkilökunnan osaamiselle. Koska anestesiologyan ja tehohoidon osalta kyseessä on melko pientä anesthesiologyjoukkoa kosket-tava erityisosaamisalue, ei alan jatkokoulutuk-sen järjestäminen kansallisella tasolla ole kovinkaan helppoa toteuttaa.

Koska hoitokäytännöt ovat melko sa-mansuuntaisia kaikissa Pohjoismaissa, on pohjoismainen anestesiologyyhdistysten kattojärjestö (SSAI) järjestänyt vuodesta 2009 alkaen kaksivuotista pohjoismaista obstetrin anestesiologyan jatkokoulutusta, johon allekirjoittaneellakin on ollut ilo osal-listua. Koulutuksessa tehdään kaksi vuotta työpalvelua riittävän suuressa synnytys-sairaalassa kotimaassa sekä lisäksi osallistutaan eri Pohjoismaissa järjestettävillä lähikoulutuspäivillä yhteensä noin kolmen viikon ajan. Kurssi kerää yhteen kahdeksan alan konkaria eri Pohjoismaista sekä noin kaksikymmentä alaan perehtyvää anestesi-ologyan erikoislääkärinä. Allekirjoittaneen kurs-silla Suomesta osallistujia oli kolme. Lisäksi kurssilla tehdään etätöinä mm. hoito-ohjeistuksia ja harjoitellaan näin yhteispoh-joismaista ryhmätöskentelyä. Kurssiin kuu-luu myös ulkomailla suoritettava neljän vii-ikon vaihtojakso, jonka aikana työskennellään anestesiologyan tehtävissä ulkomaisessa synnytyssairaalassa.

Yhteispohjoismainen koulutustoiminta mahdollistaa huomattavasti korkeatasoi-semmat resurssit koulutukseen. Tämän ko-

koisella kurssilla on mahdollista hankkia ul-komaisia luennoitsijoita sekä järjestää muun muassa simulaatiokoulutusta. Yksi kurssin parhaita anteja olikin simulaatiokou-lutuspäivä oikeaan sairaalaympäristöön ra-kennetussa simulaatiokeskuksessa Herlevin yliopistosairaalassa Kööpenhaminassa. Koulutuspäivän aikana harjoiteltiin näytte-lijoiden sekä etäohjattujen simulaatio-nukkejen avulla synnyttäjiin ja vastasynty-neisiin liittyviä harvinaisia katastrofi-tilanteita. Vaikka simulaatiokoulutus voi kuulostaa lähinnä nukkeleikiltä, koulutuk-sen simulaatioluonne katoaa nopeasti tilan-teen käynnistyttyä mielestä ja hiki virtaa simulaatiotiimillä pian kuin oikeassa tilan-teessa. Kukin simulaatiotilanne katsotaan myöhemmin ryhmän kanssa videolta uudel-leen samalla rakentavassa hengessä analysoi-den tapahtumien kulkua sekä yhdessä poh-tien mitä olisi voitu tehdä toisin. Vastaavan tyyppistä akuuttitilanteiden simulaatiokou-lutusta ollaan vasta tuomassa Suomessa anestesiologyan erikoistumiskoulu-tukseen.

Välitän suuret kiitokset Väänästen suku-seuralle tätä koulutusohjelmaa varten myönnetystä apurahasta. Kurssistani on suorittamatta enää osa ulkomaan vaihto-jaksosta, joka on tarkoitus suorittaa singa-porelaisessa synnytyssairaalassa keväällä 2014. Kuulumisia Singaporesta on siis tiedo-sa toivottavasti myöhemmin.

Antti Väänänen, LT, anestesiologyan ja teho-hoidon erikoislääkäri
HUS/Naistensairaala
Suomen anestesiology-yhdistys/Obstetrin anestesiologyan jaoksen sihteri 2010-

Kirjoittaja Chicagon Willis Towerin näköalatasanteella.

SAMPSA OTRONEN

VAIHTOKEVÄT YHDYSVALLOISSA

Olen Samps Otronen, 23-vuotias energia-tekniikan opiskelija Lappeenrannasta. Olin kevätlukukauden 2012 aikana vaihdossa Michiganin teknillisessä yliopistossa Yhdysvalloissa. Halusin hakea vaihtoon kehittääkseni suullisia englannin kielen taitojani.

Kun sain oman yliopistoni hyväksynnän vaihtoon lähdöstä, tein hakemuksen Michigan Techiin. Saatua sieltä hyväksymiskirjeen, kävin Helsingissä Yhdysvaltain lähetystössä haastateltavana opiskelijaviisumia varten. Matkustin loppiaisenä. Matka oli pitkä: lennot Hancockiin kestivät yhteensä yli 25 tuntia.

Asuin asuntolassa, jossa asui noin 1500 opiskelijaa. Huomasin, että paikalliset opiskelijat suhtautuvat opiskeluun vakavammin kuin Suomessa. Luultavasti siksi, että opis-

kelu yhdysvaltalaisissa yliopistoissa on kallista ja kaikki haluavat menestyä kurseissaan, jotta pääsisivät varmasti töihin ja saisivat opintolainansa maksettua.

Ruoka oli hyvin erilaista suomalaiseseen kouluruokaan verrattuna. Tarjolla oli lähes aina pizzaa, ranskalaisia ja hampurilaisia ja ruoka oli muutenkin yleensä melko rasvaista. Onneksi ruokalassa oli hyvä salaattipöytä, josta otinkin yleensä ison lautasellisen.

Seudulla asuu paljon suomalaista synty-perää olevia ja törmäsikin usein suomalaisiin sukunimiin. Yllätyin, kun löysin eräästä lahjatarakaupasta Juhla Mokka -kahvia ja Marimekon tuotteita. Kampuksen lähellä oli myös Suomi-talo, jonka omistaja vuokraa taloa aina suomalaisille vaihto-opiskelijoille.

Pelasin vaihdossa ollessani broomball-joukkueessa. Broomball eli harjapallo on hie-man jääkiekon tapainen laji, jossa kiekon tilalla on noin pään kokoinen pallo, mailojen tilalla käytetään lyhennettyä harjaa eikä pelaajilla ole luistimia, vaan he liukastelevat jäällä kengät jalassa. Joukkueeni koostui lähinnä ensikertalaisista, emmekä pärjänneet turnauksessa kovin hyvin. Tärkeintä oli kuitenkin hauskanpito ja liikunta.

Lisäksi yliopiston lukukausimaksuun sisältyi urheilutilojen käyttö ja pääsy yliopiston joukkueiden peleihin. Kampuksella oli suuri urheilukompleksi, jossa oli mm. jää- ja uimahalli, suuri kuntosali ja ison liikuntasalin lisäksi pieniä huoneita squashia varten. Kävimme kavereideni kanssa pelaamassa usein lentopalloa ja kokeilin myös uintia ja pistooliammuntaa. Myös läheisen laskettelukeskuksen hissiliput olivat opiskelijoille ilmaisia.

Kävimme katsomassa Michigan Tech

Sampsan Broonball-joukkue Fair Warning.

Huskies -jääkiekkojoukkueen pelin kilpailevaa yliopistoa vastaan. Ottelun liput saimme ilmaiseksi. Joukkueen kannustusbändi soitti tauoilla musiikkia ja meininki oli kova.

Helmikuussa yliopistolla vietettiin talviriehaa (Winter Carnival), joka on yliopiston suurin vuosittainen juhlatapahtuma. Illan ja yön aikana esiintyi useita bändejä ja pihalle oli rakennettu ulkoilmadisko. Tärkein tapahtuma oli kuitenkin yön yli kestävä lumi-veistoskilpailu, jossa opiskelijajärjestöt ja asuntoloiden ryhmät kilpailivat. Osa patsaista oli todella upeita ja suuria. Minunkin käytäväni osallistui kilpailuun asuntoloiden sarjassa ja saimmekin viidennen sijan laiva-veistoksellamme.

Kevätlomalla kihlattuni tuli tapaamaan minua yliopistolle, josta menimme muutamaksi päiväksi Chicagoon. Oli jännittävää nähdä elämää niin suuressa kaupungissa.

Kurssien valinta oli vaikeaa, koska vaihtoyliopistossa ei voinut opiskella energia-tekniikkaa, vaan minun täytyi valita muiden

alojen kursseja. Lisäksi sain kuulla vasta ensimmäisenä luentopäivänä, etten voikaan ottaa englannin kursseja, joita olin suunnitellut ottavani, joten minun täytyi keksiä nopeasti mitä kursseja suorittaisin. Valitsemani kurssit olivat kuitenkin melko hankalia ja jouduin usein tekemään läksyjä ilta-myöhään. Sain kuitenkin hyväksiluettua kaksi omaa kurssiani ja loput opintopisteet täydentävät vapaavalintaisia opintojani. Lukukausi loppui jo huhtikuun lopussa ja ehdin Vapuksi takaisin Lappeenrantaan.

Olisi ollut mukava nähdä muitakin Yhdysvaltojen suurkaupunkeja ja nähtävyyksiä. Vaihto-opiskeluani Yhdysvalloissa oli kaiken kaikkiaan mielenkiintoista aikaa ja sain paljon uusia tuttavuuksia. Kielitaitoni kehittyi selvästi ja maailmankuvani on nyt laajempi. Matkailu avartaa, kuten sanotaan. Haluan kiittää Väänästen sukuseuraa matkani tukemisesta.

KIITOS STIPENDISTÄ

Olen Juhani Ernesti Vihtori Väänänen, ikää kertynyt huimat 30 vuotta. Toivotaan että monta olisi vielä edessä. Isäni on Jorma Väänänen ja äitini Mirja Väänänen (Makkonen, Sonkajärvi). Lisäksi vanhemmillani on kaksi muutakin lasta, Ismo Eelis Ruurikki Väänänen ja Toni Olavi Makkonen. Kotitilani Peltola sijaitsee Iisalmen Kivimäessä. Tällä hetkellä veljeni Ruurikki on isäntänä tilalla ja jatkaa viljelyä ja karjan kasvatusta.

Asun tällä hetkellä Vieremän Kauppilänmäessä omakotitalossa, vaimoni Niina Helena Väänänen ja tyttärieni Wilma Violan (10 v), Senni Kaisa Sofian (9 v) ja Sara Jade Emilian (2 v) kanssa. Perheenisäystä on tulossa vielä vuonna 2013.

Harrastuksistani rakkain on kalastelu, perhokalastus ja perhojen sidonta. Kalastuksen olen aloittanut 6-vuotiaana, mistä lähtien olen aina kalastanut ja pyrkinyt myös vuosittain käymään Lapin erämaissa samoilemassa.

Olen käynyt ikäni erilaisia kouluja ja reissannut töitteni perässä. Olen esimerkiksi käynyt piensähköpuolen, talonrakennuspuolen, kiinteistöpuolen kouluja, toiminut vartijana, päivystäjänä, konemiehenä, putkimiehenä, kivimiehenä, metsä- ja maataloustöissä yms.

Työssäni Normetin kaivospuolella aloin opiskella ja valmistuin koneasentajaksi. Viihdyin siellä hyvin muutaman vuoden, kunnes rupesin miettimään perheelleni omakotitaloa sekä muuttoa Iisalmesta Viere-mälle. Sain työpaikan Ponsse Oyj:n Vieremän tehtaalta. Samalla sovin, että voisin aloittaa jatkokoulutuksen. Sain valmiiksi loppuvuodesta 2012 mestarin erikoisammattitutkinnon. Nyt minulla olisi valmiudet vaikkapa työnjohtotehtäviin. Ajattelin, että hankkisin vielä näyttötutkintomestarin paperit. Vaihtoehtoisesti voisin jatkaa vielä insinööriksi, mutta katsotaan ajan kera minne polku vie.

Kiitän Väänästen sukuseuraa stipendistä.

Retkeläiset Ruskealan palaneen kirkon portailla, jossa lauloimme Suvivirren. Kyösti Väänänen piti ruokaroukousen, jonka jälkeen nautimme lounaan kirkon kellarikerroksessa.

TEKSTI: PENTTI VÄÄNÄNEN JA RIITTA MÄKINEN

KUVAT: PENTTI VÄÄNÄNEN, VESA VÄÄNÄNEN JA MARJATTA LILJESTRÖM

MATKA LAATOKAN JA AUNUKSEN KARJALAAN

Väänästen Sukuseura toteutti kesäkuun alussa matkan Laatokan ja Aunuksen Karjalaan. Näimme viime sotien taistelupaikkoja, karjalaisia kyliä, Syvärin, Äänisen aallot sekä Aunuksen, Petroskoin ja Sortavalan kaupungit. Kotkajärvellä meille oli järjestetty juhlat lounaan yhteyteen. Vastuullisena matkan järjestäjänä oli Pohjolan Matka ja sukuseuran toimijana ja oppaana hääräsi esimies Pentti Väänänen.

Bussi lähti keskiviikkona 5.6. varhain aamulla Iisalmesta Lapinlahden, Siilinjärven, Kuopion, Outokummun ja Joensuun kautta Niijalan rajanylityspaikalle. Rajamuodollisuuksien jälkeen vaihdettiin ruplia ja tankattiin juomavarastoja. Kellotkin käännettiin tunti eteenpäin.

Kuopion jälkeen virittäydyimme matkatunnelmaan kuuntelemalla Kalle Väänäsen runoja cd:ltä *Sanarrieskoo*. Joensuun jälkeen

esimies kävi läpi PowerpPoint-esityksenä Talvisotaan johtaneet syyt, sotatapahtumat ja välirauhan ajan.

Rajan jälkeen ohitimme monelle nimenä tuttuja paikkoja kuten Pälkjärvi, Ruskeala, Läskelä ja Leppäsilta. Matkan aikana kuulimme Talvisodan taisteluista ja erityisesti Laatokan koillispuolen tapahtumista.

KITELÄ – LEMETTI – KOIRINOJA – NIETJÄRVI –
PITKÄRANTA – LAATOKAN SAARET

Tällä alueella torjuttiin Neuvostoliiton ylivoimaiset hyökkäykset sekä Talvisodassa että Jatkosodassa. Täällä taisteli monta Väänäsukuista ja liian monen elämä päättyi kiivaissa torjuntataisteluissa.

Kitelässä pysähdyimme paikalle, jossa on muistomerkki Murheen Risti. Se pysty-

tettiin vuonna 2000 Suomen ja Venäjän yhteisesti tilaamana. Veistoksessa kaksi surevaa äitiä muodostavat ristin.

Talvisodan kuuluisa Lemetin motti sijaitsi Murheen Ristiltä kuusi kilometriä itään. Itse muistomerkin alueella venäläinen 168. divisioona oli motissa lähes kaksi kuukautta.

Monessa paikassa ihailimme Laatokkaa rantoineen. Samalla kuulumme Laatokan saarten taisteluista Talvisodan aikaan ja venäläisten huoltotiestä, kuoleman tiestä. Rauhanneuvottelujen alettua saarista piti

Murheen risti Kitelässä.

taistella viimeiseen mieheen. Yhtenä päivänä, maaliskuun kuudentena 1940 Petäjäsaassa kaatui 46 rantasalmelaista ja 23 nilsiäistä nuorukaista. Joukossa oli myös Väänäs-sukuaisia.

Pitkärannan – Nietjärven tasalla käytiin Jatkosodan ratkaisevat torjuntataistelut, jossa Erkki Väänänen johti pataljoonaansa.

Pitkärannassa rakennettiin Suomen ensimmäinen korkeajännitelinja Uuksunjoen

voimalaitoksella. Pitkäranta on Kuopion ystävyyskaupunki.

SALMI – VITELE – TUULOSJOKI - AUNUS

Pitkärannan jälkeen kuulumme Jatkosodan hyökkäysvaiheen taisteluista. Salmissa näimme kirkon rauniot ja Aunuksen retkeläisten hautoja vuodelta 1919. Vanhan rajan merkilä pysähdyimme hetkeksi. Pitkän matkapäivän jälkeen saavuimme Aunukseen, nautimme päivällisen hotellissa ja tutustuimme toisiimme.

SYVÄRILÄISEN LUOSTARI, SYVÄRI JA LOTINAPELTO

Torstaina 6.6. jatkoimme Mäkriän ja PSS-linjan kautta Aleksanteri Syväriläisen Pyhän Kolminaisuuden luostarille. PSS-linjan nimi tulee sanoista Pisi, Saarimäki ja Sammatus. Linjan bunkkerit rakennettiin Jatkosodan aikana.

Luostariin tutustuimme oppaan johdolla. Osa luostarista on kunnostettu, osa työn alla. Luostari oli Jatkosodan aikaan suomalaisten sotasairaala ja sodan jälkeen siellä oli muun muassa mielisairaala.

Leveän Syvärin joen ylitimme Lotinapellossa, josta käännettiin takaisin kohti Petroskoita. Matkalla poikettiin katsomaan idyllistä Nurmoilan kylää, jossa oli tallella paljon perinteisiä hirsirakennuksia järven ympärille ryhmittyneinä.

KYLÄJUHLA KOTKATJÄRVELLÄ

Kosketus Karjalan tasavallan asukkaisiin saatiin Kotkatjärven kylässä. Lempääläisillä matkalaisilla, varsinkin Tuula Hyyröllä on sinne vanhastaan yhteyksiä. Kylän keskus on peruskoulu, jossa opettajat olivat valmistaneet meille lounaan. Lounaan jälkeen saimme kuulla kylän naiskuoron karjalankielisen konsertin ja kuuluisimman asukkaana, opettaja-runoilija Zinaida Dubininan runoja. Dubinina on myös kääntäjä, joka on tulkinnut aunuksenkarjalan eli livvin kielel-

Näkymä Syväriä.

le Uuden testamentin ja Kalevalan. Tämä suurtyö on herättänyt Suomessakin huomiota presidentti Halosta myöten.

Kun Zinaida selitti esiintyjille ja mukana olleille koululaisille, keitä vieraat ovat, ilmeni, että suku on karjalaksi rodu tai rotu. Karjalankieltä osin ymmärtää, osin ei. Vanha sanasto, esimerkiksi luontoon liittyvä, on suomen kaltaista. Myöhempi yhteiskunnallinen sanasto on paljon venäläislainaa. Merkitykset saattavat mennä hiukan ristiin. Heidän 'akka' on sama kuin meidän 'nainen' ja 'vaimo'. Sikäläinen 'päts' on kunnon puu-uuni ja 'ruataa' on tavallista työntekoa.

Venäläisten hautamuistomerkkejä Lemetin motin maastossa.

Nurmoilan kyläidylliä hirsirakennuksineen ja ranta-saunoineen.

PRÄÄSÄ – PUOLIVÄLI – SUOLUSMÄKI – PETROSKOI – ÄÄNISLINNA

Kotkatjärveltä jatkoimme Petroskoihin Jatkosodan hyökkäysvaiheen taistelupaikkojen kautta. Tällä reitillä hyökkäsi myös Hannu Väänäsen komentama pataljoona. Jatkosodan aikana suomalaiset nimesivät Pietari Suuresta nimensä saaneen kaupungin Äänislinnaksi.

Majapaikkamme oli perinteikäs Hotelli Severnaja, seinässä luki myös Pohjola. Aamulla 7.6. tutustuimme taas oppaan johdolla

Syvärin sillan tienoilla taistelivat veljesten Martin ja Eeron isä Aarre J. Väänänen sekä Pentin isä Viljo Väänänen, niin monen muunkin sukulaismiehet.

Matkalaisjouk-
komme täytti koko
linja-auton. Etu-
alalla vas. Matti
Ketola, Kalle Vää-
nänen ja Eero
Forstén.

la kaupungin nähtävyyksiin. Neuvostoajan jäljiltä kaupungissa on vielä Leninin, Otto Ville Kuusisen ja Marxin ja Engelsin patsaat, toki paljon muitakin veistoksia. Humoristiset petroskoilaiset ovat nimenneet Äänisen rannalla seisovan Kuusinen 11-metrinen patsaan kalastuksen valvojaksi ja Marxin ja Engelsin yhteispatsaan runonlaulajiksi. Partasuu-uroothan siinä!

ÄÄNISLINNA – PRÄÄSÄ – KOTASELKÄ - LEMETTI –
SORTAVALA

Petroskoin kiertoajelun jälkeen lähdimme Prääsän kautta kohti Sortavalaa. Matkalla söimme kenttälounaan aurinkoisessa säässä seurustellen. Sitten jatkoimme matkaa Kite-
län, Läskelän ja Rautakankaan kautta. Mat-
kalla pysähdyimme kahville Lemetin motin
muistomerkeille siihen maastoon, jossa Han-
nu Väänänen pataljoona laukaisi Lemetin
motin.

Kolmas yö nukuttiin Sortavalassa, joka on mielenkiintoisen suomalais-venäläinen kaupunki. Rakennuskanta on paljon-
ti suomalaisajalta, on puutalokortteleita, jotka
kunnostettuina olisivat hyvin kauniita, löy-
tyy myös jugend- ja funkisarkkitehtuuria.
Siellä täällä osataan asiakkaita palvella suo-
meksi ja venäläisniminen puunveistotaiteilija
on veistänyt myös Kalevala-aiheita. Yksi
matkalaisista kävi tapaamassa tättään. Van-

halla nurmeltuneella hautausmaalla on suo-
malaisia hautakiviä, osa pystyssä, osa kaa-
tuneina, osa kunnostettuina.

SORTAVALA JA RUSKEALAN KIRKKO

Sortavalaakin kierrettiin oppaan kanssa ja
sitten suunnattiin kohti Ruskealaa. Paikka-
kunnan kirkko on uudelleen rakennettu ja
nimetty Herran kukkaroksi. Kirkko kuiten-
kin paloi maaliskuussa 2013. Onneksi sen
kivijalassa olleet tilat säilyivät ja siellä sijait-
seva ruokala tarjosi meillekin lounaan.

SANKARIVAINAJIEN MUISTOA KUNNIOITTAEN

Niiralan rajanylityksen jälkeen ajoimme
Tohmajärven Kirkkoniemeen, jossa tutus-
tuimme Pohjois-Karjalan vanhimpaan puu-
kirkkoon. Aivan aluksi kokoonnuimme upe-
an järvimaiseman ääreen sankarimuisto-
merkille, jossa esimies Pentti Väänänen pu-
hui ja kukkalaitteen laskivat kunniajäsen-
emme Kalle Väänänen ja Kyösti Väänänen
sekä nuorimmat matkalaiset Hilka Väänä-
nen ja Virpi Väänänen. Tohmajärven sank-
arihautoihin on haudattu 277 suomalaista,
joiden joukossa ovat alikersantti Eino Vää-
nänen, ylikersantti Otto Oskari Väänänen ja
sotamies Viljo Erkki Väänänen.

Pitäjäntuvalla nauttimiemme kahvien
jälkeen jatkoimme matkaa kohti Iisalmea.

Seurueemme Tohmajärven sankarimuistomerkillä, jolle laskimme kukkalaitteen muistaen kaikkia isänmaamme puolesta kaatuneita.

VÄÄNÄS-UPSEEREITA

Alue, jolla matkasimme, oli peräti neljän pataljoonan komentajana toimineen Väänäs-upseerin taistelumaastoa. Heistä Yrjö yleni majuriksi ja muut everstiluutnanteiksi.

Talvisodassa osa hyökkääjistä jäi motteihin, joista Lemetin motto oli yksi historiaan jääneistä. Sen laukaisi lopulta kapteeni **Hannu Väänäsen** pataljoona III/JR 37. Hannun veli kapteeni **Yrjö Väänänen** johti naapuripataljona III/JR 38 motin länsipuolella, Leppäsillan alueella. Lemetin motista saatiin paljon aseita sotasaaliina.

Jatkosodan aikana Yrjö Väänänen palveli vähän aikaa JR 30:ssä ja pääasiassa Upseerikoulussa Niinisalossa. Hannu puolestaan oli pataljoonan komentajana JR 8:ssa, linnoitusupseerina 11. Divisioonan esikunnassa sekä pataljoonan komentajan JR 50:ssä ja ErP 8:ssa.

Veljekset olivat syntyneet Nilsin Pieksänkoscassa, jossa vanhemmat Aaro ja

Aurora (os. Zaheus) toimivat kauppiaina, ennen kuin siirtyivät kauppiaksi Kuopioon.

Kaksi muuta Väänästä taisteli pataljoonan komentajina samoilla alueilla. Kapteeni **Erkki Väänänen** palveli talvisodan aikaan RUK:ssa ja SKoulK:ssa. Jatkosodassa hän oli pataljoonankomentajan Kv-os 10:ssä, JR 50:ssä ja 15. Pr:ssa.

Sotatuomari Paavo Alkion julkaistut päiväkirjat kertovat, kuinka Erkki Väänänen ratkaisi viisaasti erään joukkokieltäytymistilanteen kesällä 1941 ja sai miehet jatkamaan kohti Petroskoita. Toisenlaisella menettelyllä olisi seurannut kuritushuonevankeja ja teloituksia. Erkki Väänänen oli Kehvon sukua.

Kapteeni **Veikko Väänänen** taisteli talvisodan aikaan Kannaksella ErP 5:ssä. Jatkosodassa hän palveli pataljoonankomentajana JR 2:ssa. Veikko Väänänen oli syntyisin Joensuusta.

Matka vakavasta pohjavireestään huolimatta oli jälleen leppoisa, kuten edellisetkin sukuseuran matkat. Jos ja kun kaikki ei paikallisissa oloissa ollut ihan pohjoismaisen elintason mukaista, sopeuduttiin iloisesti. Yksi matkalainen kiittelikin nimenomaan, ettei kukaan marise. Niin on mukavampi kaikille.

Karjalan kieltä näki aivan hiukan Aunuksen kaupungissa ja Petroskoissa. Sortavalassa taas osattiin siellä täällä suomea ja korostettiin Kalevalaa.

SEURAAVASSA VIELÄ MUUTAMIA KUVIA MATKALTAMME

Kenttälounaan valmistelua Lemetin itäpuolella. Edessä talkoilevat Liisa Purssainen ja Kirsi Makkonen.

Viimeinen lounas syötiin Ruskealan kirkon pohjakerroksen ruokasalissa. Vasemmalla Erkki Lahti, oikealla Marjatta ja Curt Liljeström.

Aleksanteri Syväri-
läisen luostarissa,
kuten myös kaupun-
kikiertoajeluilla meil-
lä oli asiantuntevat,
suomea puhuvat
oppaat. Keskellä
seuran kunniajä-
senet Kyösti Väänä-
nen ja Kalle Väänä-
nen.

Kotkatjärven kylän
naisten kuoro laulaa
karjalan eli livvin kie-
lellä. Kesäkerhoa
käyviä koululaisia-
kin oli kuulemassa.

Kotkatjärven koulun
kellariin on raken-
nettu kotiseutumuse-
seo, aunukselainen
pirtti. Zinaida
Dubinina suomen-
taa venäjältä koulun
historianopettajan
kertomaa.

Kosketus nykykarjalaisiin saatiin Kotkatjärven kylässä. Kesälomaa viettävät opettajat olivat valmistaneet maukkaan aterian koulun ruokasaliin. Tulot menivät koululaisten hyväksi.

Emännän paikalla istui Zinaida Dubinina vierellään esimies Pentti Väänänen ja tohtorismies Kyösti Väänänen. Vasemmalla tilaisuuden Suomen pään organisaattori Tuula Hyyrö, edessä Jukka Pursiainen ja Matti Mecklin.

KIITOS KOKO BUSSILASTILLE!

SUKUSEURAN VUOSIKOKOUS

5.4.2014 HELSINGISSÄ

Väänästen Sukuseura ry:n vuosikokous pidetään lauantaina 5.4.2014 klo 13:00 Helsingissä, Hotelli Helkan tiloissa, osoite Pohjoinen Rautatiekatu 23. Kokousta edeltää klo 10:30 alkava opastettu kiertoajelu raitiovaunulla Helsingin keskustassa ja lounas klo 12:00. Kokoontuminen kiertoajelulle on Mikonkadun tilauspysäkillä Rautatietorin vieressä Kaisaniemenkadun ja Mikonkadun risteyksen tuntumassa.

Vuosikokouksessa käsitellään sukuseuran sääntöjen 6 §:n asiat. Vuosikokouksen käsiteltäväksi tarkoitetut asiat on jätettävä kirjallisesti esimiehelle tai hallitukselle 21.3.2014 mennessä.

Kokouksen yhteydessä on myytävänä sukuseuran rintakoruja, korvakoruja, solmioneuloja, sukuviirejä ja sukukirjoja.

Osallistumisesta vuosikokoukseen ja kiertoajelulle pyydetään ilmoittamaan 20.3.2014 mennessä sukuseuran esimiehelle Pentti Väänäselle, Kotikatu 6 E 11 33710 Tampere, puh 040 7217 605 tai sähköpostilla: pentti.vaananen@suomi24.fi. Kaikki Väänäs-sukuiset ovat tervetulleita vuosikokoukseen.

SUKUJUHLA JA SUKUKOKOUS

2.-3.8.2014 MIKKELISSÄ

Väänästen sukujuhla ja Väänästen Sukuseura ry:n sääntömääräinen sukkokokous pidetään 2.-3.8.2014 Mikkeliissä.

Sukutapahtuman viikonlopusta tiedotetaan tarkemmin huhtikuun jäsenkirjeessä ja sukuseuran kotisivuilla.

Tervetuloa Helsinkiin ja Mikkeliin!

OPISKELIJASTIPENDIT

Sukuseura tukee Väänäs-sukuaisia opiskelijoita stipendein. Vuoden lopussa jaettavien stipendien säännöt ja hakuohjeet löytyvät Internet-sivuilla. Stipendien hakuaika ilmoitetaan keväällä jäsenkirjeessä ja seuran www-sivuilla. Hakuaika päättyy lokakuun lopussa.

Ilmoita sähköpostiosoitteesi sukuseuralle ja muista ilmoittaa osoitteen muutoksista, muuten Sukupuulehtikään ei tule!

Ajankohtaisia asioita valokuvien kera löydät sukuseuran kotisivuilla: www.vaanastensukuseura.fi.

Sukuseurojen Keskusliitosta voi tilata keskusliiton julkaisemaa Sukuviesti-lehteä, joka ilmestyy kuusi kertaa vuodessa. Kestotilauksena lehti maksaa 25 euroa jäsenseurojen jäsenille kuten sukuseuramme jäsenille. Sukuseuran sihteerin kautta yhteistilauksena (vähintään 10 tilaajaa) lehteä saa 20 eurolla.

Vanhat Väänästen sukupuu -julkaisut ovat luettavissa seuran kotisivuilla ja niitä sekä sukuseuran historiikkia voi tilata sihteeriltä tai Sukuseurojen Keskusliiton toimistosta osoitteesta: Sukuseurojen Keskusliitto, Sokerilinnantie 7 E, 02600 Espoo, puh. (09) 4369 9450, sähköposti: toimisto@suvut.fi

REITTÖN VÄÄNÄSET -SUKUKIRJAN ENNAKKOTILAUS

Sukupuun sivukokoa (B5) oleva, noin 600-sivuinen, kovakantinen kirja menee painoon ennen joulua. Sukukirjaa voi tilata ennakoon esimieheltä, jolloin kirja toimitetaan painosta suoraan postiennakolla. Lähetys maksaa kaikkine kuluineen 34 euroa. Tilaukset 31.12.2013 mennessä.